

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Фінансова результативність діяльності підприємств державного сектору економіки

**Студентки 2 курсу, 1-м групи,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»**

**Остапенко
Мирослави
Володимирівни**

**Науковий керівник
д.е.н., професор**

**Запатріна
Ірина Вікторівна**

**Гарант освітньої програми
завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор**

**Чугунов
Ігор Якович**

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ	
1.1. Сутність фінансового механізму управління державним сектором економіки	6
1.2. Фінансова результативність діяльності підприємств державного сектору економіки у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою	11
РОЗДІЛ II. ФІНАНСОВА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	
2.1. Аналіз та оцінка фінансової діяльності суб'єктів господарювання державного сектору	17
2.2. Аналіз та оцінка ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки	26
РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	
3.1. Проблеми і напрями підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки України	34
3.2. Державно-приватне партнерство та його роль в удосконаленні фінансового механізму управління державним сектором економіки	38
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	48
Список використаних джерел	51
Додатки	66

ВСТУП

Актуальність теми. Динамічний розвиток національної економіки, її інтеграція у світовий економічний простір можливий лише при умові забезпечення ефективності та результативності фінансового механізму управління державним сектором, зокрема активізації інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів його господарювання.

На даний час, фінансовий механізм управління державним сектором економіки є недостатньо ефективним, що зумовлене як незавершеністю трансформаційних процесів, так і відсутністю належного рівня фінансового менеджменту, насамперед, щодо фінансового планування та оцінки фінансово-господарської діяльності суб'єктів його господарювання. Саме тому важливим є підвищення якісного рівня фінансового управління діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору в контексті фінансово-економічної реформи, що полягає у впровадженні дуальної моделі з подальшою орієнтацією на централізовану, яка ґрунтується на формуванні суб'єктами господарювання фінансової стратегії розвитку з акцентуванням уваги на інноваційні чинники росту та ефективне використання державних активів, що свідчить про актуальність, теоретичне та практичне значення даного дослідження.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних засад фінансового механізму управління державним сектором економіки зробили такі вітчизняні науковці, як: С. Буковинський, В. Беседін, О. Василик, В. Геєць, Л. Демиденко, І. Запатріна, О. Ємельянов, М. Карлін, В. Лагутін, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, В. Пила, Д. Полозенко, Г. П'ятченко, О. Рудченко, В. Тропіна, В. Федосов, О. Чмир, І. Чугунов, М. Чумаченко, С. Юрій та інші.

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері розвитку фінансового механізму управління державним сектором економіки можна назвати праці: Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, С. Вітте, А. Гранберга, Р. Дорнбуша, К. Ерроу, Дж. Кейнса, П. Кругмана, А. Лаврова, А. Лаффера, Р. Масгрейва,

О. Малярів, В. Парето, А. Пігу, П. Самуельсона, А. Сміта, М. Сперанського, Дж. Стігліца, В. Танзі, С. Фішера, М. Фрідмана, Дж. Хікса тощо.

Разом з тим, в сучасних умовах, важливим є розвиток інституційних засад фінансового механізму управління державним сектором економіки, визначення напрямів залучення інвестицій в нього та підвищення дієвості його складових. Підвищення ефективності фінансового механізму управління державним сектором залежить від ступеня розуміння його економічної сутності та основних факторів, що визначають його розвиток з урахуванням циклічності економічних процесів.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень фінансової результативності діяльності підприємств державного сектору економіки.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність фінансового механізму управління державним сектором економіки;
- здійснити оцінку фінансової результативності діяльності підприємств державного сектору економіки у країнах з розвинутою та трансформаційною;
- розкрити та проаналізувати фінансову діяльність суб'єктів господарювання державного сектору;
- здійснити аналіз та оцінку ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки;
- розкрити проблеми і напрями підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки України;
- розкрити роль державно-приватного партнерства в удосконаленні фінансового механізму управління державним сектором економіки.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність підприємств державного сектору економіки.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання діяльності підприємств державного сектору економіки в умовах економічних перетворень.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Системний та структурний методи використано при розкритті економічної сутності фінансового механізму управління державним сектором економіки. За допомогою порівняльного та факторного методів узагальнено досвід функціонування фінансового механізму управління державним сектором економіки у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. Методи наукового абстрагування, синтезу застосовано при визначенні шляхів підвищення ефективності фінансового механізму управління державним сектором економіки.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань функціонування фінансового механізму управління державним сектором економіки, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Рахункової палати України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

У вступі розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано його мету та завдання, визначено предмет та об'єкт, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження. У першому розділі розкрито теоретичні засади розвитку фінансового механізму управління державним сектором економіки, сутність фінансового механізму управління державним сектором економіки, визначено особливості фінансової результативності діяльності підприємств державного сектору економіки у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. Другий розділ присвячений розкриттю фінансової результативності діяльності підприємств державного сектору економіки, здійсненню аналізу та оцінки фінансової діяльності суб'єктів господарювання державного сектору, ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки. У третьому розділі обґрунтовані шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору

економіки, визначені проблеми і напрями підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки України, розкрито роль державно-приватного партнерства в удосконаленні фінансового механізму управління державним сектором економіки.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ

1.1. Сутність фінансового механізму управління державним сектором економіки

Теоретичне осмислення економічної сутності фінансового механізму управління державним сектором, принципів його здійснення та створення сприятливих умов розвитку – одне з важливих завдань сучасної економічної науки. Разом з тим, недостатньо досліджені питання, пов'язані з інституційними змінами у державному секторі економіки, що відбуваються внаслідок економічних трансформацій, а також виробленням та реалізацією нових підходів, які забезпечували б якісний рівень його функціонування. Це стосується насамперед удосконалення концептуальних основ реформування державної власності, її подальшого розвитку з урахуванням сучасних тенденцій розвитку державного сектору економіки в зарубіжних країнах, створення адекватної ринковим принципам інституційної бази та інструментів реструктуризації державного сектору, формування фінансової стратегії його розвитку на довгострокову перспективу.

Важливо відмітити, що оскільки система майнових взаємозв'язків ґрунтується на відносинах власності, роль держави в ринкових перетвореннях економіки у значній мірі визначається тим, яке місце займає державна власність в загальній системі відносин власності і в її трансформації. Так як здійснення ринкових перетворень в економіці, які стосуються в першу чергу державного сектору, є не метою, а засобом найбільш ефективного вирішення соціально-економічних завдань та підвищення рівня життя громадян, важливим є

розкриття економічної сутності фінансового механізму управління державним сектором економіки та його складових, що знаходяться в процесі трансформації.

На даний час держава є вагомим учасником національної економіки будь-якої країни. Рівень участі при цьому визначається сформованою моделлю економіки певної країни, політичним устроєм, соціальною роллю держави в забезпеченні розвитку суспільства. Економічні перетворення потребують посилення дієвості фінансового механізму управління державним сектором з метою регулювання макроекономічної динаміки, забезпечення стійкості економічного зростання, прискорення структурних змін економіки, забезпечення взаємозв'язку між пріоритетними завданнями фінансової політики та рішеннями щодо створення, реорганізації, ліквідації підприємств, установ та організацій, заснованих на державній власності.

Сукупність фінансів інституційних одиниць кожного сектору у їх взаємодії між собою та іншими секторами утворює фінанси секторів економіки. Кошти, що мобілізуються через систему державних фінансів використовуються для фінансування загальнодержавних потреб, які не можуть бути забезпечені за рахунок приватного підприємництва.

Підприємства державного сектору мають більші можливості у формуванні довгострокової виробничо-інвестиційної стратегії. Для кожного такого підприємства діє своя система цілей, відповідно до якої здійснюється діяльність держави з його управління. Одночасно з цим представляється необхідним удосконалення механізму державного регулювання діяльності приватного сектору.

Отже, ефективне функціонування державного сектору і його суб'єктів є вагомим завданням забезпечення ефективної діяльності держави. Державний сектор повинен стати джерелом і місцем апробації прогресивних організаційно-економічних інновацій, що сприятиме розвитку конкурентного середовища в національній економіці. Тому важливими завданнями фінансового механізму управління державним сектором є стимулювання зародження попиту на прогресивну продукцію, сприяння індустріально-інноваційному розвитку

промисловості за допомогою розвитку різних форм кооперування і співпраці з підприємствами приватного сектору, оптимізація складу та структури державного сектору, визначення його розмірів і співвідношення внутрішніх компонентів.

В основі вибору фінансових інструментів управління об'єктами державної власності слід враховувати можливість досягнення у часі стратегічної мети, вимог науково-технічного прогресу, що пред'являються до технічного стану об'єктів управління та потреб ринку. Рівень проникнення держави в підприємницьку сферу слід визначати необхідними розмірами як державного сектору економіки, так і недержавного, зміна розмірності кожного з яких обумовлена здатністю держави здійснювати вплив на результативність їх функціонування.

У зв'язку з застосуванням антикризових заходів в Україні з'являються ризики подальшої деформації у підходах до визначення меж державного сектору та фінансової політики управління об'єктами державної власності. Визнання приватизації як широкомасштабного соціально-економічного проекту трансформації державної власності може спровокувати масштабний продаж стратегічних підприємств та відтіснити пошук засобів капіталізації фінансових ресурсів державного сектору економіки, зокрема за рахунок розвитку концесій та державно-приватного партнерства. Різні форми взаємодії при державно-приватному партнерстві як основи для формування оптимальної моделі функціонування та розвитку державного сектору надали б змогу для забезпечення приведення у відповідність наявних фінансових ресурсів з обсягами державних гарантій та ефективного використання державних фінансових ресурсів.

Разом з тим, необхідність подальшого розвитку відносин власності, актуалізує питання продовження трансформації вітчизняної економіки. З метою активізації трансформаційних перетворень в Україні, пріоритетними напрямками економічної політики визначено: підвищення конкурентоспроможності економіки та покращення інвестиційного клімату, підтримка національного

товаровиробника; підвищення рівня ефективності політики імпортозаміщення; забезпечення розвитку високотехнологічних секторів економіки; стимулювання перетворень у стратегічних галузях; збільшення обсягу експорту товарів вітчизняного виробництва; створення умов для проведення модернізації, технічного переоснащення, перепрофілювання діючих та відкриття нових підприємств; створення умов для збільшення обсягу виробництва підприємств легкої промисловості; стимулювання вітчизняних товаровиробників до впровадження інноваційних технологій, модернізації та будівництва об'єктів агропромислового комплексу з метою збільшення обсягів виробництва продукції, підвищення її якості та поступового імпортозаміщення, підвищення якості та конкурентоспроможності продуктів переробки продукції вітчизняного виробництва.

На нашу думку, при розробці стратегії економічного розвитку України, державному сектору економіки доцільно відвести роль важливого інституційного компонента забезпечення економічного зростання та здійснення системних економічних перетворень. Разом з тим, вагомим завданням є забезпечення соціально-економічної ефективності розвитку державного і приватного секторів. Фінансовий механізм управління державним сектором економіки має базуватися на принципах системного дослідження фінансово-економічних явищ та враховувати циклічність соціально-економічних процесів. Застосування системного підходу забезпечить взаємоузгодження форм, методів, інструментів та важелів, які використовуються виходячи із принципів, цілей та задач визначених фінансовими інституціями, що наділені повноваженнями реалізації прав держави як власника базуючись на державній власності щодо розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів. Разом з тим, взаємозв'язки між складовими фінансового механізму управління державним сектором економіки можуть змінюватися відповідно до повноважень і функцій покладених на фінансові інституції та соціально-економічних умов розвитку суспільства.

З метою удосконалення фінансового механізму управління державним сектором економіки потрібно провести чітке розмежування його підприємств за

критерієм суб'єкта управління. З метою проведення ефективної державної фінансової політики потрібно удосконалити механізм прийняття та узгодження рішень між різними гілками влади у відповідності зі статусом господарської структури зі змішаною формою власності. Для ліквідації можливих організаційних і правових колізій між різними гілками влади з приводу управління змішаними підприємствами державного сектору необхідно інституційно закріпити його в нормативно-правових актах.

Таким чином, державний сектор економіки представляє собою систему економічних відносин, що виникають між суб'єктами які наділені повноваженнями щодо реалізації прав держави як власника базуючись на державній власності з метою задоволення суспільних потреб та досягнення соціально-економічних цілей розвитку країни. До основних чинників розвитку фінансового механізму управління державним сектором економіки належать: невизначеність складових фінансового механізму та взаємовідносин між суб'єктами управління об'єктами державної власності; недостатній рівень відповідальності суб'єктів управління за досягнення поставлених цілей; необґрунтованість застосування фінансових методів та інструментів спрямованих на збільшення показників рентабельності діяльності державних підприємства, їх активів та власного капіталу.

Разом з тим, державний сектор економіки інтегрується з елементів, пов'язаних між собою не тільки відносинами державної власності, а й організаційними компонентами, між якими здійснюється взаємодія, спрямована на досягнення державних цілей. Рівень економічної інтеграції має свої економічні можливості – фінансовий потенціал, організаційну структуру та характер взаємозв'язків між фінансовими інституціями.

Удосконалення фінансового механізму управління державним сектором економіки передбачає здійснення структурних перетворень в економіці, спрямованих на досягнення якісних кінцевих результатів на основі збалансованого співвідношення попиту та пропозиції в кожному осередку виробництва, при обміні, розподілі та споживанні всіх створюваних

матеріальних та інших благ з врахуванням особливостей об'єктів власності і секторів економіки, а також вирішенні соціальних завдань. Зазначене має враховувати можливості регулювання розвитку секторів економіки: державного і приватного, враховувати інтереси і можливості кожного з них, шляхи і способи їх реалізації. Відповідно в сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки зростає значення стратегічного фінансового планування діяльності суб'єктів господарювання державного сектору як важеля прямого впливу держави на процеси збалансованого відтворення пріоритетних галузей економіки. Одним із дієвих інструментів стратегічного фінансового планування є державна фінансова стратегія розвитку державного сектору, орієнтована на задіяння фінансових інструментів комплексної модернізації економічного розвитку країни, визначення пріоритетів розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки на середньо- і довгострокову перспективу. Важливою умовою досягнення мети та завдань фінансової стратегії є розробка цілісної системи фінансових інструментів та важелів базуючись на дотриманні єдиних принципів відповідно до стратегічних завдань забезпечення економічного зростання країни та розвитку конкурентоспроможного середовища, зокрема комплексності та пріоритетності реформування галузей економіки; економічної ефективності; координації дій суб'єктів фінансового управління; єдність процесів і оптимальний рівень оптимізації державного сектору.

1.2. Фінансова результативність діяльності підприємств державного сектору економіки у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою

В зарубіжних країнах фінансове управління державним сектором є складною, багатогранною сукупністю дій держави: визначення державної фінансової політики щодо державної власності, розвиток інституційної основи фінансового управління, визначення і розподіл повноважень суб'єктів, які

забезпечують фінансове управління, тощо. Вагоме значення на даний час в управлінні державним сектором розвинутих країн приділяється науковій діяльності, впровадженню аналітичних досліджень, прогнозів, оцінок, а також забезпеченню належної правової та фінансово-економічної підтримки рішень, що приймаються, з огляду на оцінку довгострокових наслідків їх впровадження.

В зарубіжних країнах спостерігається значний спектр моделей участі держави в управлінських органах державних компаній. Функція держави як акціонера досить часто реалізується через представників держави, які беруть участь у роботі: тільки вищих органів компаній, виконавчі функції передаються найманим менеджерам; вищих і виконавчих органів компаній, рада директорів суміщає ці функції.

При відмінностях зовнішніх моделей інституційні системи будуються з огляду на досягнення таких цілей: проведення єдиної державної політики власності; забезпечення балансу між інтересами держави як акціонера і представника загальних інтересів країни; досягнення ефективного управління при мінімізації витрат держави на виконання цих функцій, зокрема залучення професійних управлінців.

У Рекомендаціях Організації економічного співробітництва та розвитку щодо корпоративного управління державними підприємствами відображені ліберальні підходи до побудови системи управління об'єктами державної власності. Дані Рекомендації спрямовані на вирішення проблем, які є специфічними для державного сектора і надають перспективу державі як власнику зосередитись на політиці, яка забезпечує побудову ефективного фінансового механізму управління об'єктами державної власності.

До рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку належать:

- забезпечення дієвості регуляторних та законодавчих рамок для державних компаній, що передбачає: чіткий розподіл функцій держави які можуть впливати на діяльність державних компаній; зобов'язання та відповідальність державних компаній стосовно суспільних послуг мають бути чітко визначені

законами; державні компанії не повинні бути виключеними із сфери застосування загальних законів. Всі пов'язані особи зобов'язані одержувати компенсацію за порушення їх прав; законодавство має забезпечувати гнучкість в удосконаленні структури капіталу державних компаній, якщо зазначене необхідне для досягнення поставлених цілей компаній; державні компанії повинні діяти в умовах конкуренції. Відносини державних компаній з державними банками та іншими державними компаніями мають будуватися на комерційній основі;

- держава повинна діяти як інформований, активний власник та реалізувати прозору політику щодо власності, забезпечуючи здійснення управління державними компаніями відкритими та відповідальними способами. Зазначене передбачає, що: уряд повинен розробити стратегію реалізації прав власності, яка визначає цілі володіння власністю, роль держави в корпоративному управлінні державними компаніями; уряд не повинен втручатися в оперативне управління державними компаніями, дозволяючи їм повну операційну автономію при досягненні своїх цілей; держава повинна поважати незалежність державних компаній; реалізація прав власності повинна чітко визначатися у державному адмініструванні. Зазначене здебільшого забезпечується шляхом заснування координуючого агентства або централізацією функцій власника; координуюче агентство повинно бути підзвітним представницьким органам влади, зокрема парламенту;

- у відповідності з юридичною структурою кожної компанії держава як активний власник повинна реалізовувати права власності. До основних зобов'язань держави належать: брати участь у загальних зборах акціонерів і голосувати за державні акції; впроваджувати структуровані та прозорі процеси виборів правління у компаніях, які повністю належать державі або в яких вона володіє мажоритарним пакетом; впроваджувати звітну систему, яка дозволяє регулярно здійснювати моніторинг і оцінку управління державними компаніями; підтримувати постійний діалог із зовнішніми аудиторами і державними контролюючими органами в межах визначених законодавчо;

забезпечити винагороду членів правління державними компаніями з метою підтримки довготривалої зацікавленості та залучення професіоналів.

Таким чином іноземний досвід свідчить, що при будь-якому політичному режимі державний сектор є економічною опорою країни і становить найважливішу сферу державного управління. Його масштаби і структура в окремих країнах залежать від рівня розвитку економіки, історичних і соціальних умов та традицій. Питання про те, в яких галузях участь держави є найбільш доцільною, вирішується в рамках конкретної моделі, що передбачає певні галузеві пріоритети і національний погляд на роль державного сектору у забезпеченні економічного зростання [113].

З метою проведення кордонів державного сектору кожна країна самостійно вирішує завдання адаптації загальних принципів та критеріїв до особливостей національної економіки та систем обліку і фінансової звітності, а сфера суспільних товарів і послуг в багатьох розвинених країнах все більше перетворюється в індустрію суспільних благ з різним співвідношенням державного і ринкового виробництва, заснованого на конкуренції та виборі споживача, встановленні тісних зв'язків між оподаткуванням та надаваними товарами і послугами.

Економіка країн з розвинутою та трансформаційною економікою переважно є змішаною, де взаємодіють державний і приватний сектори. Основні завдання економічної політики полягають у вирішенні питань не щодо того, чи повинна держава втручатися в економіку, а в ступені цього втручання та його характері. Роль державного сектору в країнах з соціально-орієнтованою економікою значно вища, ніж в країнах, які використовують ліберальну модель економіки з великим тяжінням до вільного ринку.

Разом з тим, розвинені країни розглядають приватизацію як довгострокову і стійку економічну тенденцію. Характерною рисою західноєвропейської економіки став пошук шляхів співробітництва між державними підприємствами та приватним капіталом. Саме змішані підприємства на даний час визнані найбільш конкурентоспроможними,

гнучкими, в той час як для більшості державних підприємств у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою характерний низький рівень ефективності. Основним спонукальним стимулом приватизації є оздоровлення економіки підприємств за рахунок приватних інвестицій, у тому числі й іноземного капіталу.

У розвинених країнах приватизація приймає такі форми: продаж державних підприємств приватним інвесторам - фізичним і юридичним особам; створення спільних підприємств з пайовою участю приватного капіталу; продаж частини акцій підприємств, що є державною власністю. Процедура приватизації, як правило, здійснюється поетапно: санація, оцінка, продаж. Зазначений процес дозволяє максимізувати виручку від приватизації підприємства.

Накопичений світовий досвід управління державним сектором показує, що зменшення частки державного сектору без врахування стану соціально-економічного розвитку поглиблює структурні дисбаланси економічної системи країни. Пріоритетним напрямом діяльності державних підприємств є інвестиційна діяльність, стимулювання внутрішнього попиту та розбудова інноваційної моделі економічного розвитку.

Зарубіжний досвід свідчить, що збереження підприємств у державній власності передбачає компенсування впливу ринку. Зазначене може бути досягнуто інституціалізацією присутності держави в якості головного акціонера. Природа конфлікту інтересів, що впливає з наявності у держави функцій, як акціонера, так і регулятора корпоративної практики об'єктивна, проте існує певний набір інституціональних підходів, які можуть застосовуватися при розробці корпоративного законодавства та його практичної реалізації з метою обмеження державного впливу щодо підприємств зі змішаним капіталом.

Критичне осмислення зарубіжного досвіду може допомогти формуванню в Україні ефективного фінансового механізму управління державним сектором. Разом з тим, доцільно відмітити, що на даний час необхідним є розробка

фінансової стратегії розвитку державного сектору в якій знайдуть відображення концептуальні положення щодо напрямів і темпів трансформації державного сектору в середньостроковій і довгостроковій перспективі. Враховуючи достатньо низькі темпи подальшого економічного зростання та повільне посткризове відновлення в Україні важливим є посилення ролі фінансового механізму управління державним сектором економіки у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни. Доцільним є посилення взаємозв'язку фінансового механізму управління державним сектором із циклічністю економічного зростання та подальшим реформування вітчизняної економіки, спрямованим на досягнення довгострокової макроекономічної стабільності.

Накопичений світовий досвід розвитку фінансового механізму управління державним сектором показує, що фінансове планування фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектору без врахування стану соціально-економічного розвитку та циклічності економічних процесів поглиблює структурні дисбаланси економічної системи країни. Пріоритетним напрямом фінансової діяльності державних підприємств є інвестиційна діяльність, стимулювання внутрішнього попиту та розбудова інноваційної моделі економічного розвитку.

Разом з тим, зарубіжний досвід доводить, що ефективність фінансового механізму управління державним сектором економіки залежить від рівня розвитку інституцій системи фінансового управління об'єктами державної власності, яка формується під впливом соціально-економічних процесів та характеру фінансово-економічних реформ, практики корпоративного управління, притаманних конкретній країні. У країнах з розвинутою та трансформаційною економікою відмічаються суттєві відмінності у складі суб'єктів фінансового управління. Поряд з уповноваженими органами державної влади роль суб'єктів фінансового управління можуть виконувати фінансові структури, холдинги, фінансово-управлінські компанії. При відмінностях у складі суб'єктів, механізм фінансового управління державним сектором економіки спрямований на досягнення таких цілей: формування та

реалізація єдиної фінансової політики щодо функціонування державного сектору; забезпечення взаємоузгодження інтересів держави як акціонера і представника інтересів суспільства.

РОЗДІЛ II. ФІНАНСОВА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

2.1. Аналіз та оцінка фінансової діяльності суб'єктів господарювання державного сектору

Розвиток державного сектору економіки передбачає підвищення рівня економічної інтеграції фінансових інституцій з врахуванням взаємозв'язків між ними та фінансового потенціалу суб'єктів господарювання державного сектору. Важлива роль належить інституціональним принципам розвитку фінансового механізму управління державним сектором економіки та його складових. Формування інституційної структури державного сектору та чітке визначення його кордонів та підсекторів є важливою передумовою забезпечення ефективності фінансового управління об'єктами державної власності. Виділення державного сектору на національному та субнаціональному рівнях дає можливість здійснювати зіставлення структур власності, аналіз ефективності фінансової діяльності державних підприємств, визначати ступінь впливу фінансової політики на прибутковість приватних корпорацій, домашніх домогосподарств тощо.

Після здобуття Україною незалежності, постало нагальне завдання перебудови економічної системи держави. Одним із ключових сегментів трансформації став державний сектор економіки.

Важливо відмітити, що певні положення щодо фінансового управління об'єктами державної власності в ринкових умовах були закладені ще законами Української РСР. Зазначене пояснюється тим, що становлення плюралістичної щодо форм власності і незалежної економіки України розпочалося ще за часів існування УРСР. Зокрема в жовтні 1990 року, Верховною Радою УРСР було виключено главу 2 з Конституції УРСР, яка визначала, що економічна система республіки базується виключно на соціалістичній власності на засоби виробництва.

Процес приватизації в Україні розпочався в 1991 році з прийняттям Концепції роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового

фонду від 31 жовтня 1991 року № 1767XII. Згідно даної Концепції визначено, що основна мета роздержавлення та приватизації державної власності полягає у створенні багатокладної соціально орієнтованої ринкової економіки. Досягнення цієї мети передбачено забезпечити за рахунок створення сприятливого економічного та законодавчого середовища. Визначено, що у результаті роздержавлення та приватизації у власності держави повинно залишитися лише майно, необхідне для виконання державою своїх функцій. Прийнята низка законів України, зокрема «Про власність» від 07 лютого 1991 року № 697XII, «Про підприємництво» від 07 лютого 1991 року № 698XII, «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 року № 887XII, «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576XII визначила економічні засади новітнього українського суспільства, а також можливих організаційних форм та механізмів підприємницької діяльності. Закладено основи корпоративного управління. Зокрема, згідно 2 статті Закону України «Про власність» визначено, що власність виступає в таких формах: приватна, колективна, державна; держава створює рівні умови для всіх форм власності та їх захисту. Таким чином, встановлено рівноправність усіх форм власності та легалізовано приватну власність як інституцію.

Згідно Закону України «Про підприємництво» визначено право на підприємницьку діяльність, гарантії свободи підприємництва та його державну підтримку; заборонено втручання державних органів у фінансово-господарську діяльність підприємців. Таким чином, визначено межі втручання органів державної влади відповідно до конкретної частки держави у корпоративному капіталі підприємства.

Згідно Закону України «Про підприємства в Україні» встановлено засади діяльності всіх підприємств та визначено для державних підприємств загальний режим фінансової діяльності; метою діяльності всіх підприємств однозначно визначено отримання прибутку, тоді як раніше - розвиток економічного потенціалу країни і досягнення найвищої мети суспільного виробництва.

Отже, зазначені нормативні акти були спрямовані на докорінне реформування відносин власності у вітчизняній економіці, проте вони мали

більш політичний, ніж фінансово-економічний характер, оскільки змінювали у відповідності з новими історичними реаліями власника. Разом з тим, статус власності виробничого призначення залишався загальнонародним, суспільним.

Якісно новий етап реформування відносин власності пов'язаний із початком масової приватизації державного майна шляхом прийняття спеціальних законів про приватизацію та створенням відповідної системи органів державної влади.

В березні 1992 року прийнято Закони України «Про приватизацію державного майна» та «Про приватизаційні папери». Дані Закони визначили відповідно: правові, економічні та організаційні основи приватизації державного майна та майна, що належить Автономній Республіці Крим, з метою створення багатоукладної соціально орієнтованої ринкової економіки України; поняття і види приватизаційних паперів, умови та порядок їх випуску, розміщення серед громадян України, обліку, використання та погашення.

Згідно Закону України «Про приватизацію державного майна» сутність приватизації полягала у відчуженні майна, що перебувало у загальнодержавній, республіканській і комунальній власності, на користь фізичних та недержавних юридичних осіб»; до принципів приватизації віднесено: законності; надання пільг на придбання державного майна членами трудових колективів підприємств, які приватизуються; забезпечення соціальної захищеності та рівності прав громадян у процесі приватизації; пріоритетного надання громадянам прав на придбання державного майна; безоплатної передачі частки державного майна кожному громадянину України; приватизації державного майна на платній основі із застосуванням приватизаційних паперів; додержання антимонопольного законодавства; повного, своєчасного та достовірного інформування громадян про всі дії щодо приватизації; пріоритетного права трудових колективів на вибір форми власності і придбання майна своїх підприємств.

Разом з тим, в 1992 році затверджена перша Державна програма приватизації «Про перелік майнових комплексів державних підприємств,

організацій, їх структурних підрозділів основного виробництва, приватизація або передача в оренду яких не допускається», яка була орієнтована на зміну відносин власності на засоби виробництва з метою їх якісного відтворення та ефективного використання, створення прошарку недержавних власників як основи багатуукладної соціально орієнтованої економіки, структурну перебудову та стабілізацію економіки, розвиток конкуренції, обмеження монополізму та залучення іноземних інвестицій. Передбачено, що приватизація або передача в оренду майнових комплексів чи відокремленого майна, які забезпечують діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, може провадитися тільки з дозволу зазначених органів. Згідно даної програми визначено, що у державній власності на 01 травня 1992 року перебуває 96 % основних фондів.

Наступна Державна програма приватизації була схвалена в 1994 році Постановою Верховної Ради України № 3876 XII. Дана програма була зорієнтована на активізацію розгортання приватизаційних процесів державних підприємств та визначила пріоритетними завданнями розгортання приватизації об'єктів груп Б, В, Г та широкомасштабне проведення приватизації об'єктів груп А, Д; забезпечення участі громадян у приватизації через використання ними приватизаційних депозитних рахунків; розвиток ринкової інфраструктури; проведення організаційних і фінансових заходів щодо координації процесів приватизації майна та створення умов для активізації процесу приватизації та післяприватизаційного функціонування підприємств; створення умов для участі іноземних інвесторів у приватизації.

Важливо відмітити, що з метою прискорення приватизації невеликих державних підприємств, вирішення питань використання та приватизації будівель у 1994 році прийнято Указ Президента «Про заходи щодо прискорення процесу малої приватизації в Україні від 30 грудня 1994 року № 827/94». Згідно даного Указу визначено необхідність завершення малої приватизації у 1995 році.

Протягом даного етапу приватизаційні цінні папери існували у вигляді депозитних рахунків, провідне місце займала оренда державних підприємств з подальшим викупом. В основу моделі реструктуризації державного сектору було покладено принципи соціальної справедливості, рівності розподілу та продажу державного майна, що означало безплатну передачу більшої частини державного майна населенню, гарантування рівності прав громадян у приватизаційному процесі. Структура приватизаційного процесу, зокрема співвідношення малої та великої приватизації, виявилася деформованою.

Новий етап реформування державного сектору пов'язаний із розширенням спектру приватизаційних процесів. З метою визначення обсягів приватизації державного майна підприємств, забезпечення умов для послідовності та безперервності процесу приватизації, створення умов для структурної перебудови економіки під час здійснення приватизації державного майна наступними документами стали Укази Президента України від 23 червня 1995 року № 468 «Про заходи щодо забезпечення приватизації у 1995 році» та від 19 березня 1996 року № 194/96 «Про завдання та особливості приватизації державного майна у 1996 році». Дані Укази не змогли забезпечити належний рівень виконання поставлених завдань, за їх межами залишилося багато невирішених питань щодо реалізації процесу приватизації.

У 1997 році з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України Про приватизацію майна державних підприємств» від 19 лютого 1997 року № 89/97ВР, приватизацію визначено як «відчуження майна, що перебуває у державній власності, і майна, що належить Автономній Республіці Крим, на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення фінансових ресурсів на структурну перебудову вітчизняної економіки; до основних пріоритетів віднесено підвищення ефективності виробництва та мотивації до праці, прискорення структурної перебудови і розвитку економіки України.

В червні 1997 року прийнято Закон України «Про державну програму приватизації». Згідно даного Закону до основних завдань реструктуризації державного сектору економіки належать: здійснення ринкових перетворень в економіці України; сприяння підвищенню ефективності економіки України в цілому та чутливості підприємств до вимог ринку; підвищення інвестиційної привабливості підприємств та створення умов у процесі приватизації для залучення інвестицій на їх розвиток; скорочення функцій адміністративного управління підприємствами з боку держави та зменшення витрат бюджетних коштів, пов'язаних з управлінням підприємствами; формування прошарку ефективних недержавних власників, які мають довгострокові інтереси в розвитку приватизованого підприємства та здійснюють ефективне управління ним; отримання коштів для подальшого реформування економіки; створення умов для демонополізації економіки; завершення етапу сертифікатної приватизації із застосуванням приватизаційних паперів, сертифікатів, що видаються на суму індексації грошових заощаджень громадян України в установах Ощадного банку України і колишнього Укрдержстраху; створення умов для розвитку ринку цінних паперів та його інфраструктури.

При цьому до пріоритетних напрямів реалізації приватизаційних процесів віднесено: створення умов для підвищення ефективності виробництва на окремих підприємствах та в державі в цілому; прискорення структурної перебудови і розвитку економіки України; забезпечення прав громадян України на використання приватизаційних паперів та компенсаційних сертифікатів; запровадження механізму реструктуризації та санації підприємств; здійснення приватизації майна ліквідованих збиткових підприємств та майна підприємств, визнаних банкрутами у встановленому порядку; поповнення дохідної частини Державного бюджету України. Отже, Державна програма приватизації на 1997 рік на якісно новій основі забезпечила удосконалення механізму управління державними корпоративними правами.

До Державної програми приватизації на 1998 рік, яку було затверджено Законом України від 12 лютого 1998 року № 124/98ВР практично без змін були

включені положення попередньої програми. Визначено, що основною метою даної програми є створення конкурентного середовища та підвищення чутливості підприємств, установ, організацій до вимог ринку; залучення інвестицій у підприємства, що приватизуються; забезпечення реструктуризації виробництва; створення умов для появи приватних власників, які мають довгострокові інтереси в розвитку приватизованого об'єкта та здійснюють ефективне управління; залучення коштів для подальшого розвитку і стратегічної перебудови економіки України шляхом приватизації майна переважно за кошти; ефективне завершення етапу приватизації з використанням приватизаційних паперів та сертифікатів, що видаються на суму індексації грошових заощаджень громадян України в установах Ощадного банку України і колишнього Укрдержстраху; забезпечення в процесі приватизації максимального врахування галузевих особливостей технологічного і економічного відновлення підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Найважливішими завданнями та пріоритетами приватизації в 1998 році визначено: поступове звуження масштабів безоплатної передачі майна громадянам України в процесі приватизації із забезпеченням гарантій прав громадян України на використання приватизаційних паперів та компенсаційних сертифікатів; завершення до кінця року сертифікатної приватизації і розширення продажу майна, що приватизується, за кошти; збільшення обсягів інвестицій, які залучаються в процесі приватизації; створення умов для погашення фінансової заборгованості державних підприємств перед кредиторами і з виплати заробітної плати; збільшення надходжень до Державного бюджету України від приватизації; забезпечення контролю за переходом права власності на контрольні пакети акцій відкритих акціонерних товариств, створених на базі підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, з метою уникнення загрози державним інтересам; зростання доходів від продажу майна та збільшення інвестицій в економіку України шляхом розміщення акцій відкритих акціонерних товариств на

міжнародних ринках, проведення відкритих торгів (тендерів); встановлення порядку погашення не отриманих громадянами України приватизаційних паперів, обіг яких закінчується у поточному році.

Також важливим документом спрямованим на створення дієвих механізмів реалізації функцій держави з управління майном у 1998 році був Указ Президента України «Про врегулювання деяких питань, пов'язаних з процесом управління об'єктами державної власності» від 4 липня 1998 року № 736. Зокрема, згідно даного Указу визначено що об'єктами державної власності, управління якими здійснюється відповідно до нього, є: майно державних підприємств, установ і організацій, закріплене за ними на праві повного господарського відання або оперативного управління; акції (паї, частки), що належать державі у майні господарських товариств; майно підприємств, які перебувають у процесі приватизації; майно, передане у користування самоврядним організаціям; майно, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств, створених у процесі приватизації (корпоратизації) майна державних підприємств. Проте даний Указ не вступив у дію.

Таким чином, результати масової приватизації стали важливим чинником промислового зростання в Україні. Вагоме значення відіграла приватизація для формування ринку, ринкової інфраструктури і системи правових відносин, що регулюють ринок. Приватизація створила умови для проведення макроекономічної політики, і саме приватні підприємства демонстрували найбільш адекватну реакцію на цю політику. В історично короткі терміни недержавний сектор посів якщо не домінуюче, то цілком рівноправне з державним сектором місце в економіці, що є ключовою передумовою необоротності економічних і соціально-політичних змін.

Таким чином, найбільш масштабний і прискорений процес роздержавлення припав на роки масової приватизації (1992 – 1998 рр.). Найвідчутніше вплинула на зміну структури власності в вітчизняній економіці масштабна приватизація об'єктів груп Б, В і Г. За цей час змінили форму

власності 8157 державних об'єктів, що становило 92 % всіх проданих за 20 років об'єктів зазначених груп. Причому у період масової приватизації у приватну власність перейшли фактично всі підприємства галузей, які обслуговували внутрішній ринок, а саме: оптової і роздрібною торгівлі, харчової, легкої і місцевої промисловості, промисловості будівельних матеріалів, з надання побутових послуг тощо. Приватна власність зайняла головну позицію в експортоорієнтованих галузях – чорній металургії, хімічній промисловості і галузях, пов'язаних з ними – коксохімічній, видобутку залізної руди, розподілення електроенергії.

Процес приватизації в Україні включає наступні етапи: початковий етап - передприватизаційний (1990–1991 рр.), який характеризується докорінним реформуванням відносин власності у вітчизняній економіці, легалізацією приватної власності як інституції; етап активізації приватизаційних процесів державного майна шляхом прийняття законодавчих актів про приватизацію та створенням відповідної системи органів державної влади (1992-1994 рр.); етап масової приватизації, забезпечення умов для послідовності та безперервності процесу приватизації (1995-1998 рр.); етап індивідуальної грошової приватизації (1999-2009 рр.), який характеризується індивідуальним підходом до приватизації з метою підвищення інвестиційної привабливості об'єктів та ліквідності емітованих цінних паперів; етап активізації пошуку підходів щодо удосконалення законодавчої бази з питань приватизації та механізму фінансового управління державною власністю (з 2010 р.), для якого характерним є забезпечення усунення дублювання функцій з фінансового управління державним майном між органами державної влади, подальше вдосконалення фінансових інструментів управління об'єктами державного сектору, створення сприятливих умов для оптимізації структури державного сектору економіки та забезпечення високих темпів приватизації державних об'єктів, застосування індивідуальних засад приватизації окремих груп об'єктів. Характер і обсяг змін, які відбулись в сфері відносин власності, незаперечно підтверджують, що роздержавлення власності було найбільш

динамічним суспільним процесом та стало основою фінансово-економічної реформи в Україні.

2.2. Аналіз та оцінка ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки

Проблема оцінки ефективності фінансового механізму управління державним сектором економіки є однією із найбільш актуальних завдань у країнах як з розвинутою так і трансформаційною економікою. Роль власності як основи системи господарства обумовлює характер перетворень як у цій сфері так в цілому економічної системи країни.

Процеси оптимізації державного сектору, підвищення ефективності його фінансового управління сприймаються суспільством неоднозначно. Дискутуються питання щодо доцільності проведення приватизації, обґрунтованості темпів та обраних її напрямів і пріоритетів.

В Україні фінансове управління державною власністю полягає в цілеспрямованій скоординованій діяльності суб'єктів управління відповідними об'єктами. В оцінці ефективності фінансового управління державним сектором економіки існують два підходи: з урахуванням критерію рентабельності для підприємств державної та комунальної форм власності та з урахуванням корисності для суспільства. У першому випадку базовими є ринкові критерії прибутку, рентабельності, терміну окупності капітальних витрат тощо. У другому випадку задоволення суспільних потреб, створення і використання необхідних суспільних благ. Така ефективність є соціальною та більшою мірою пов'язана з можливостями держави щодо задоволення суспільних потреб. Критерієм ефективності діяльності державного сектора служить також його внесок у зниження витрат приватного підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності[116].

Критеріальність як вимога управління кращим чином може виявлятися в різних формах. При цьому оптимальне управління передбачає управління, найкраще з усіх можливих і порівнюваних по певному критерію. Так, найкращим може бути управління державним майном, що забезпечує вирішення поставленого завдання з найменшими витратами фінансових, матеріальних чи інших ресурсів, досягнення мети за мінімально можливий час.

Таким чином, ефективність фінансового управління державним сектором полягає в досягненні мети управління, певного якісного результату діяльності або стану об'єкта управління з максимальною економією ресурсів, зокрема нагромадження національного багатства; охорона національної спадщини; раціональне використання, охорона і відтворення природних ресурсів; сталий розвиток виробничої та соціальної інфраструктури країни. Ефективне управління дозволяє максимізувати результати володіння, користування та розпорядження об'єктами власності в рамках законодавчо встановлених обмежень.

Серед базових принципів ефективності в теорії управління основне місце належить ієрархічній співвідпорядкованості в діяльності систем і підсистем різних рівнів. Пріоритетними є цілі, завдання, критерії функціонування головної системи, системи вищого рівня. Успішність, якість, ефективність роботи систем нижчих рівнів ієрархії визначаються мірою їх сприяння досягненню цілей і вирішення завдань головної системи.

У цьому контексті об'єкти державної власності забезпечують досягнення цілей і вирішення завдань державного управління в цілому. Відповідно до зазначеного визначають і ефективність управління ними. При цьому важливим є визначення з якою метою будуть використані дані ресурси державної власності. Звідси впливає першочергове завдання визначення взаємозв'язків між завданнями державного фінансового управління та об'єктами державної власності, які залучають до вирішення кожного з них. Потім встановлюють вимоги до їх якісних та кількісних характерних ознак, які і будуть визначальними в оцінках ефективності та результативності фінансового управління даною сукупністю об'єктів державної власності.

У міжнародних стандартах якості, результативність визначають як «ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів». Разом з тим, поняття результативності та якості фінансового управління державним сектором можна досить чітко розділити за ключовими ознаками їх вимірювання та оцінки. Результативність у міру досягнення

поставлених цілей і вирішення сформульованих завдань управління, а якість у міру відповідності встановленій системі стандартів і обмежень, причому як у процесі, так і за результатами управління.

Методично узагальненою умовою для оцінки результативності та якості фінансового управління державним сектором є вимірність запланованих результатів, поставлених цілей і завдань. У сучасній практиці отримує активний розвиток концепція управління на основі збалансованої системи показників *Balanced Score Card*. Дана концепція відображає прагнення до комплексного узагальнення критеріїв ефективності та результативності фінансового управління, розширення меж системи показників ефективності за рамки традиційних фінансових критеріїв. Застосування концепції BSC націлене на баланс, на взаємоузгодження системи показників фінансово-економічної ефективності кожного з функціональних підрозділів з цілями і фінансовою стратегією організації.

Розвиваючи вищенаведені підходи до механізму фінансового управління державним сектором економіки, під результативністю доцільно розуміти ступінь виконання поставлених перед суб'єктами управління завдань, міру сприяння цих ресурсів у просуванні до цілей державного управління, у реалізації державних стратегій та вирішенні конкретних проблем, які потребують активного залучення та використання об'єктів державної власності.

Важливо відмітити, що більш низька рентабельність державної власності являє собою звичайне явище в країнах з ринковою економікою. Зазначене пов'язано з специфічною галузевою структурою підприємств державної власності.

На даний час з урахуванням зарубіжного досвіду управління державним сектором здійснюють у трьох формах: пряме управління безпосередньо керуючими структурами власника, непряме управління через зовнішні структури, які залучаються власником за договорами довірчого управління, за схемами аутсорсингу, параметричне управління за допомогою нормативного

встановлення заборон та дозволів, обмежень і пільг, правил та процедур обороту та інших угод, пов'язаних з управлінням даним видом об'єктів.

Відповідно, оцінка ефективності управління здійснюється при обґрунтуванні кожної з названих форм. Важливу роль набувають оцінки порівняльної ефективності при альтернативному виборі між формами прямого і непрямого управління. Це одна з основних проблем при обґрунтуванні переходу до схем управління типу аутсорсингу, при узгодженні економічних параметрів договорів довірчого управління, в оцінках діяльності управлінських структур в системі державного управління.

Протягом останніх років в Україні створено необхідні умови для досягнення цілей і завдань щодо фінансового управління державним сектором: нормативне закріплення інструментів фінансового управління державним майном; створення умов для впровадження ефективних моделей корпоративного управління; розширення правових підстав для реструктуризації державних підприємств; створення правових умов для оптимізації механізмів управління державними установами; розвиток інструментів приватизації.

Разом з тим потрібно продовжити роботу з подолання наступних системних проблем: оптимізації державного сектору; порушення принципів справедливої конкуренції в секторах зі значною участю держави; відсутність однозначних цілей управління державним майном та повноти обліку об'єктів державного майна; недостатня ефективність фінансового управління державним майном, що приводить до незадовільних результатів фінансово-господарської діяльності підприємств або втрати контролю над об'єктами управління; недостатній рівень корпоративного управління компаній з державною участю, включаючи низький рівень захисту прав міноритарних акціонерів і недостатній обсяг прав з доступу до інформації; недостатня мотивація та відповідальність усіх учасників процесу управління державним майном.

Таким чином, рівень ефективності фінансового механізму управління державним сектором не характеризується спроможністю реалізовувати

стратегічні цілі фінансового управління, забезпечувати ефективність господарювання державних об'єктів, відповідний рівень дохідності прав власності держави та гарантувати збереження державного майна.

У 2017 році в Україні налічувалось 3340 зареєстрованих суб'єктів господарювання, але лише 1829 діючих (55 %). Загальна кількість працівників, зайнятих на суб'єктах господарювання, становить біля 0,9 млн. осіб. Сукупний чистий збиток склав – 115,4 млрд.грн. тоді як сукупні активи складають 868,6 млрд.грн.

Переважна частина суб'єктів господарювання належить до енергетичної галузі 70 % сукупних активів та інфраструктури – 15 % сукупних активів. До інших важливих галузей економіки, в яких задіяні суб'єкти господарювання, належать машинобудівна, хімічна та агропромислова галузі.

Всі державні підприємства підпорядковуються профільним міністерствам та відомствам. Важливо відмітити, що до державних підприємств Міністерства економічного розвитку і торгівлі належать 346 підприємств або 12 % (з них 213 недіючих або 62 %). На 100 найбільших суб'єктів господарювання припадає близько 80 % сукупного чистого доходу та 90 % сукупних активів. До найбільших суб'єктів господарювання належать:

Енергетична галузь: Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (видобування та транспортування газу), ПАТ “Центренерго” (теплова енергетика), державне підприємство Національна атомна енергогенеруюча компанія “Енергоатом” (атомна енергетика), державні вугільні шахти енергетична галузь;

Інфраструктура: “Укрзалізниця”, Українське державне підприємство поштового зв'язку “Укрпошта”, міжнародні аеропорти, у тому числі державне підприємство “Міжнародний аеропорт “Бориспіль”, Укравтодор;

Машинобудування: державне підприємство “Антонов” (провідний виробник літаків), ПАТ “Турбоатом” (провідна компанія з виробництва турбін), ПАТ “Сумхімпром” та ПАТ “Одеський припортовий завод” (виробництво добрив);

Агропромисловий комплекс: ПАТ “Державна продовольчозернова корпорація України”, державне підприємство спиртової та лікерогорілкової промисловості “Укрспирт” (державна монополія з виробництва спирту).

За результатами 2014 року 740 із 1833 діючих суб’єктів господарювання (за винятком банків) мали загальний збиток 80 млрд. гривень, з них 63 млрд. гривень збитків зазнала Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України”. Частина зазначених збитків зумовлена слабкою економічною ситуацією, девальвацією гривні та водночас недостатнім рівнем операційної ефективності суб’єктів господарювання.

Низький рівень ефективності суб’єктів господарювання та прозорості їх операційної діяльності створюють тиск на державний бюджет. Зокрема, у 2017 році обсяг субсидій, наданих суб’єктам господарювання, становив близько 2 % внутрішнього валового продукту, тоді як обсяг непрямих субсидій, що не були враховані в бюджеті, більше 6 % внутрішнього валового продукту, що переважно відображають державну підтримку Національної акціонерної компанії “Нафтогаз України”.

В основному прибутки у державному секторі забезпечують суб’єкти природних монополій – 99,8%, невелику частку – 1,2% – вносять господарські товариства, у статутних фонді яких держава має понад 50%, решта державних підприємств збиткова.

Рентабельність активів державних підприємств за останні роки є від’ємною. Тоді як у приватному секторі в середньому складає біля 10 %. До ключових проблем діяльності підприємств в усіх галузях належать: низька конкурентоспроможність продукції, обмежене та дороге зовнішнє фінансування, недосконалі стандарти корпоративного управління.

Доцільно відмітити, що доходи від управління об’єктами державної власності складаються з дивідендів і орендної плати за використання державного майна.

Тривалий час питанням забезпеченню бюджетних доходів за рахунок управління об’єктами державної власності в Україні приділялась не достатня

увага. Лише у 2005 році урядом було поставлено завдання суттєво збільшити надходження до бюджету у вигляді дивідендів і орендних платежів. Завдяки жорстким заходам до бюджету були перераховані 1,79 млрд.грн. дивідендів. Однак після послаблення урядового тиску обсяги дивідендних надходжень різко скоротилися.

Таким чином в результаті здійснення широкого комплексу заходів, у тому числі з приватизації, відбулися зміни у відносинах власності, істотно скоротилися масштаби державного сектора економіки. У той же час в процесі реформування вітчизняної економіки ефективність функціонування більшості з державних підприємств надзвичайно низька. На даний час відсутній комплексний підхід до побудови концепцій і методик реструктуризації державного сектора економіки та організації фінансового управління державними підприємствами.

Проблема підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання державного сектору продовжує залишатися актуальною, оскільки стрімке розширення приватної власності виявилось недостатнім для ефективного розвитку вітчизняної економіки. Держава як і раніше залишається великим власником, однак фінансове управління суб'єктами господарювання державного сектору з боку міністерств і відомств в даний час здійснюється неузгоджено, державна політика спрямована в основному на приватизацію і скорочення державного сектора економіки. Вирішення зазначених проблем неможливе без перегляду принципів та пріоритетів в сфері фінансового управління, створення економічно і логічно вивіреної системи управління суб'єктами господарювання державного сектору, застосування ефективних фінансових інструментів управління та контролю державного майна.

Таким чином, в процесі реформування вітчизняної економіки в Україні як в самостійній державі зміщувались акценти з приватизації до системного управління державною власністю. Певною мірою вдалось перейти від монопольно-державної до змішаної і приватної форм власності на засоби

виробництва та капітал, напрацювання прийнятних правил продажу через приватизацію державного майна.

Низькоефективний портфель корпоративних прав держави сформувався внаслідок: першочергового виставлення на продаж замість збиткових ефективно працюючих підприємств; розпорошення акцій у процесі продажу, що спричинило втрату покупцями, які отримали контрольний пакет акцій, інтересу до викупу залишків, що належать державі. Маючи значний практичний досвід з управління корпоративними правами держави, органи приватизації повинні більш активно впливати як на формування державної політики у сфері корпоративних відносин так і на безпосереднє управління корпоративними правами держави.

Важливо відмітити, недостатній рівень ефективності контролю над процесами розпорядження державним майном і розподілом прибутків. При розпорошенні державних компаній і підприємств між численними органами виконавчої влади реально здійснити контроль за рухом державного майна дуже складно. Безконтрольний процес відчуження майна продовжує здійснюватися в процедурах фіктивного банкрутства і застави, при проведенні додаткової емісії акцій, в рамках державних холдингових і акціонерних компаній.

На даний час переважно усі суб'єкти господарювання державного сектору не мають історії якісного аудиту річної фінансової звітності, що значно ускладнює можливість підвищення ефективності корпоративного управління. Відсутність кваліфікованих аналітичних команд у державних установах, які здійснюють фінансове управління ускладнює підготовку фінансових звітів щодо їх діяльності. Більшість суб'єктів господарювання державного сектору повинні одночасно виконувати суперечливі цілі, що призводить до невизначеності щодо забезпечення виконання соціальних зобов'язань.

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

3.1. Проблеми і напрями підвищення ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки України

Модернізація вітчизняної економіки, яка здійснюється в останні роки, вимагає комплексного підходу, що дозволить враховувати спектр різноманітних явищ і процесів, що становлять трансформаційний період. Вивчення цих процесів, їх узагальнення та систематизація спрямовано на підвищення ефективності соціально-економічних перетворень, у тому числі щодо державного сектору.

Для успішного вирішення завдання підвищення ефективності фінансового механізму управління державним сектором необхідно сформулювати науково обґрунтовану фінансову стратегію, яка передбачає узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання і державних структур. Крім того, важливим аспектом є ефективне фінансове управління на основі принципів сталого, довгострокового підходу. Світовий досвід показує, що державний сектор вносить істотний внесок у підвищення рівня інноваційності економіки та сприяє економічному зростанню [111].

На думку доктора економічних наук, професора Рудченка О. на даний час державний сектор в Україні характеризується наступними рисами: недосконалістю структури та організаційно-правових форм господарювання (зокрема, переобтяженість державними комерційними підприємствами та недостатній рівень в державному секторі корпоративних інтегрованих структур, що є важливою передумовою дієвого управління); розпорошеністю і неузгодженістю функцій управління між окремими органами; низькими показниками ефективності функціонування суб'єктів господарювання та доходності активів; недостатньо високою якістю управління як щодо уповноважених органів управління, так і менеджменту суб'єктів

господарювання; відсутністю належної прозорості при прийнятті стратегічних рішень, наявністю проявів корупції та рейдерства.

Недостатній рівень ефективності фінансового механізму управління державним сектором в Україні в першу чергу пов'язаний з неузгодженості рішень щодо проведення фінансово-економічних та інституційних реформ, недостатньою розвиненістю механізмів залучення інвестицій та впровадження інновацій, недостатнім рівнем виробничого та людського потенціалу. Зазначені явища негативно вплинули на формування суспільної ідеології, яка передбачає не однозначність розуміння процесів реформування державного сектору економіки. При цьому необхідно зазначити, що складність реформування державного сектору обумовлюється відсутністю в історичному минулому ринкового досвіду господарювання. Крім того, досі відсутні передумови для взаємного ефективного партнерства державного і приватного секторів економіки щодо стимулювання розвитку добросовісної конкуренції.

Важливим питанням на даний час є проведення оцінки реалізації різних програм та стратегій, що визначають пріоритети державної політики щодо реформування державного сектору. Разом з тим, зазначена оцінка повинна спиратися на аналіз усього комплексу зусиль, які вживаються органами державної влади та місцевого самоврядування з метою гармонізації та забезпечення цілеспрямованості зусиль для досягнення поставлених цілей. Державна фінансова політика насамперед повинна спрямовуватися на стабілізацію економічної ситуації в країні та впливу інституційних чинників на економічні процеси.

Таким чином, в рамках поступових еволюційних перетворень формування інституційного середовища процеси реформування державного сектору можуть бути прискорені, якщо в методичному плані чітко визначатимуться завдання та шляхи їх реалізації щодо удосконалення фінансового механізму управління державним сектором економіки, що надасть можливість кожній формі власності зайняти своє місце в економічному житті суспільства[106].

Аналіз реформування та функціонування державного сектору в Україні свідчить про те, що не відбулося корінного перелому в його розвитку. Підвищення ефективності фінансового механізму управління державним сектором та його оптимізація зіткнулося з рядом проблем. Основними причинами є: загальна макроекономічна нестабільність; низькі темпи та перекося в процесі реформування власності; відсутність належного нормативно-правового забезпечення у даній сфері; обмеженість кредитних ресурсів; відсутність дієвої цілеспрямованої державної фінансової політики щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектору.

Таким чином, в Україні не сформувалася ефективна система відносин власності, яка забезпечила б оптимальне використання національного економічного потенціалу та сприяла б досягненню цілей і виконанню завдань соціально-економічного розвитку країни. У контексті реформування економічних відносин важливими завданнями були й залишаються визначення меж втручання держави в економіку, забезпечення оптимальних розмірів і змісту державного сектора економіки. Плюралізм відносин власності, сукупність нових інститутів та правових механізмів господарювання вимагає впровадження таких форм і методів функціонування державної власності, які б, не змінюючи її державної сутності, не суперечили ринковим засадам розвитку вітчизняної економіки[107].

Згідно Стратегії сталого розвитку «Україна 2020» передбачено, що до першочергових реформ належить: реформа державного управління, дерегуляція та розвиток підприємництва. Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій, яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики. Метою реформи дерегуляції та

розвитку підприємництва є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого і середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці.

В цілому, законодавчі, стратегічні та програмні документи, прийняті в Україні щодо управління державним сектором в цілому досить чітко позначили цілі і завдання, які необхідно досягти. Проте дані цілі і завдання до теперішнього часу досягнуті не в повній мірі. Зазначене пояснюється відсутністю ефективних і реальних фінансових механізмів для вирішення наявних проблем. Управління державним сектором вимагає більш чіткого визначення об'єктів і суб'єктів та обліку їх особливостей. У цьому зв'язку, перш за все, слід відзначити недостатній рівень якості оцінки економічного потенціалу країни, недостатню системність інформації щодо структури та приналежності об'єктів власності по галузях і сферах, відсутність належного обліку об'єктів державної власності, особливо у сфері реальної економіки. Реєстр державних підприємств не відповідає встановленим критеріям, що ускладнює системний аналіз та врахування його у діяльності. Відсутня достатня інформація щодо їх активів і основних результатів фінансово-господарської діяльності. Всі вищевикладені проблеми зумовлюють необхідність вдосконалення фінансового механізму управління державним сектором та пошуку шляхів його ефективного реформування.

Реалізація запропонованих заходів надасть змогу для забезпечення оптимального розміру та структури державного сектору, підвищення ефективності використання державних активів, активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, раціоналізації системи фінансового управління державним сектором економіки.

3.2. Державно-приватне партнерство та його роль в удосконаленні фінансового механізму управління державним сектором економіки

На даний час з метою формування інноваційного середовища та подальшого розвитку вітчизняної економіки необхідно об'єднувати зусилля науковців, державних структур та приватного сектору, що можливо на основі застосування механізмів державно-приватного партнерства, що дозволяє залучати ресурси різних секторів в процеси відтворення в галузях і сферах, які перебувають у власності органів державної влади та місцевого самоврядування. Проте, державно-приватне партнерство як особлива економічна категорія не має однозначного тлумачення. В зв'язку з чим виникають проблеми в розумінні її сутності.

У зв'язку з існуванням певних об'єктивних і суб'єктивних причин неможливості активної участі приватного капіталу в забезпеченні посткризового відновлення національної економіки вагома роль належить державно-приватному партнерству, що надає змогу забезпечити розвиток інфраструктури, та підвищити ефективність системи державного управління в цілому. Важливо відмітити, що секторальна структура застосування механізмів державно-приватного партнерства у різних країнах суттєво різняться. У країнах з розвинутою економікою механізми державно-приватного партнерства переважно застосовуються з метою забезпечення розвитку соціальної інфраструктури та надання публічних послуг, за які традиційно відповідає публічна влада. У країнах з трансформаційною економікою, основна увага приділяється проектам удосконалення економічної інфраструктури, зокрема модернізації існуючих та будівництво нових транспортних магістралей, систем життєзабезпечення тощо.

Згідно визначення Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй державно-приватне партнерство є інноваційною контрактною угодою між публічним та приватним секторами з надання публічних послуг та розбудови інфраструктури, яка поєднує у собі ресурси приватного сектору, його кваліфікаційні здібності, технології та потенціал

публічного сектору щодо економічного регулювання та захисту публічних інтересів. За даними Міжнародної фінансової корпорації – це відносини, за допомогою яких приватний бізнес забезпечує суспільство інфраструктурними активами та інфраструктурними послугами, які традиційно надаються державою. На думку Романової О.А. – державно-приватне партнерство – це інституційний та організаційний взаємовигідний альянс між державою та бізнесом з метою реалізації важливих проектів; формалізована кооперація державних і приватних структур, яка створюється з метою вирішення конкретних цілей та спирається на відповідні домовленості сторін; офіційні відносини або домовленості на фіксований період часу між державними та приватними учасниками, в якому обидві сторони взаємодіють у процесі прийняття рішень і співінвестують обмежені ресурси для досягнення конкретних цілей.

Разом з тим, державно-приватне партнерство можна визначити як правовий механізм узгодження інтересів та забезпечення взаємодії держави і бізнесу. При цьому його необхідно розглядати як систему ефективної взаємодії між публічним та приватним секторами з метою реалізації суспільно важливих проектів та програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому, спрямованих на підвищення якісного рівня життя населення та досягнення цілей загальнодержавного значення, як сукупність форм середньо і довгострокової взаємодії з метою вирішення суспільно важливих завдань на взаємовигідних умовах. З економічної точки зору державно-приватне партнерство є механізмом, за допомогою якого можлива реалізація не тільки пріоритетних інвестиційних проектів, а й розвиток інфраструктури, вдосконалення соціальної сфери тощо.

Таким чином, державно-приватне партнерство – це стратегічне, інституційне та організаційне співробітництво між публічним та приватним секторами з метою реалізації суспільно важливих програм та проектів в широкому спектрі сфер діяльності з метою захисту суспільних інтересів.

Основною метою державно-приватного партнерства є розвиток інфраструктури в інтересах суспільства шляхом об'єднання ресурсів і досвіду держави та бізнесу, реалізація суспільно важливих проектів з найменшими витратами і ризиками за умови надання економічним суб'єктам високоякісних послуг. В цілому, зазначене співробітництво є системою середньострокових або довгострокових взаємовідносин між державою і приватним сектором для надання приватним сектором від імені держави суспільно значущих послуг з проектування, фінансування, будівництва, реконструкції, реабілітації, експлуатації або обслуговування об'єктів.

До базових ознак державно-приватного партнерства доцільно віднести наступні: середньострокові або довгострокові взаємовідносини; визначення критеріїв досягнення результативності по об'єкту державно-приватного партнерства державним сектором; сторонами державно-приватного партнерства є держава і приватний сектор; взаємовідносини сторін закріплюються відповідними договорами; взаємодія сторін має рівноправний характер; державно-приватне партнерство має чітко виражену публічну, суспільну спрямованість; в процесі реалізації проектів на основі державно-приватного партнерства консолідуються та об'єднуються ресурси сторін; фінансові ризики і витрати, а також досягнуті результати розподіляються між сторонами в певних пропорціях. Кожна країна самостійно визначає їх для себе виходячи з принципу прийнятності для власної економіки.

Основними принципами державно-приватного партнерства є: рівність (рівність учасників партнерства); стабільність контракту (чітка фіксація прав і обов'язків сторін); відповідальність (держава з позицій інтересів суспільства виробляє стратегію проекту: визначає його цілі, розробляє форми, методи, конкретні механізми, регламентує вартісні та якісні параметри, а також здійснює моніторинг та оцінку реалізації проектів, а приватний партнер бере на себе оперативну діяльність на різних стадіях проекту розробка, фінансування, будівництво та експлуатація, управління, реалізація послуг споживачам);

безперервність надання послуг; конкурсність; прозорість і зворотній зв'язок; невторчання; гарантії; поворотність.

З точки зору фінансового сектору державне-приватне партнерство це підхід держави до розподілу ризиків з приватним сектором з метою формування фінансового важеля, який дозволяє залучати позабюджетні ресурси в громадську інфраструктуру з метою поліпшення якості та ефективності публічних послуг на умовах терміновості, платності та повернення.

До основних моделей державно-приватного партнерства з урахуванням досвіду країн з розвинутою та трансформаційною економікою можна віднести: інституційну модель (на базі спільної участі в капіталі проектної компанії); контрактну модель (контракти на управління, будівництво, оренду тощо). При цьому важливим є вибір форми контракту; форми забезпечення зобов'язань; розробка конкурсної процедури, що забезпечує вибір приватного партнера, який найкращим чином забезпечує досягнення цілей відповідного проекту. Вибір форми контракту передбачає оформлення документів, зокрема у вигляді: акціонерної угоди; концесійної угоди; інвестиційного договору щодо створення об'єкта приватним учасником і його оренда публічним учасником з переходом прав власності; договору підряду. Розробка конкурсної процедури, що забезпечує вибір приватного партнера, передбачає: організацію конкуренції технічних пропозицій; єдність конкурсних процедур для всіх супутніх питань реалізації основного контракту державно-приватного партнерства; можливість об'єднання конкурсних процедур по однорідним проектами, що реалізуються за стандартною контрактною документацією.

Підвищення уваги до механізмів державно-приватного партнерства пов'язано із зростанням складності проблем, що постають перед суспільством в сучасних умовах. З однієї сторони, в державному бюджеті немає достатнього обсягу коштів, які дозволяють забезпечувати просте і розширене відтворення; з іншої підприємства інфраструктурних галузей не можуть бути приватизовані зважаючи на їх стратегічну, економічну та соціально-політичну роль. Разом з

тим, бізнес реалізуючи стратегічні інфраструктурні проекти, не спроможний подолати надзвичайно високі ризики, що існують у відповідних сферах, без відповідних зобов'язань державної влади відносно сталості правового регулювання.

З метою вирішення зазначених протиріч, у світовій практиці використовується концепція державно-приватного партнерства, яка являє собою альтернативу приватизації стратегічно важливих об'єктів. До числа пріоритетних напрямів державно-приватного партнерства належить більш ефективне використання державної власності, підтримка розвитку приватного бізнесу, зниження витрат державного сектора, залучення інвестицій приватного сектора, розподіл ризиків між партнерами.

Важливо відмітити, про значні відмінності секторальної структури застосування механізмів державно-приватного партнерства у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. У країнах з розвинутою економікою дані механізми переважно застосовуються з метою забезпечення розвитку соціальної інфраструктури та надання публічних послуг. У країнах з трансформаційною економікою основна увага приділяється проектам удосконалення економічної інфраструктури (модернізації існуючих та будівництву нових транспортних магістралей, систем життєзабезпечення тощо). Також існують відмінності щодо застосування форм державно-приватного партнерства в залежності від національних особливостей та зрілості ринкових відносин. Зокрема, основними формами державно-приватного партнерства в Російській Федерації є механізм концесійних угод, діяльність Інвестиційного фонду, створення кластерів та особливих економічних зон, в яких державою забезпечується створення необхідної для залучення приватних інвестицій інфраструктури. В Японії контракти; лізинг (оренда); концесії; спільні підприємства за участю державного і приватного капіталу у формі акціонування. В Україні, згідно Закону «Про державно-приватне партнерство» це концесія; спільна діяльність; інші договори.

Разом з тим, в країнах з розвинутою економікою існують значні відмінності між проектами державно-приватного партнерства та будь якими іншими проектами, які реалізуються державою за участю приватного сектору. Зазначені проекти, з однієї сторони, надзвичайно фінансово витратні, займають тривалий час і тому супроводжуються екологічними та технологічними ризиками, а, з іншої, відіграють вагомую суспільну роль у середньо та довгостроковій перспективі. З огляду на зазначене, без належної участі держави такі проекти є надзвичайно ризиковими для бізнесу і, відповідно, в разі, якщо держава не передбачає адекватних заходів щодо зниження ризиків приватного партнера у їх реалізації, вартість капіталу, залученого до проекту, є доволі високою.

Зарубіжний досвід доводить, що чим нищий рівень економічного розвитку країни, недосконале інституційне середовище, тим більш значної підтримки з боку держави потребує реалізація соціально-економічних проектів. Зазначене обумовлено тим, що, по-перше, дані країни не можуть дозволити перекладати всі витрати на модернізацію інфраструктури у сфері життєзабезпечення на населення та бізнес внаслідок неспроможності останніх нести подібні витрати. Недосконалий інвестиційний клімат, правове та інституційне середовище значно підвищує ризики реалізації подібних проектів і, відповідно, вартість залучення капіталу, що в окремих випадках робить недоцільним їх реалізацію. Фінансування цих проектів переважно за рахунок бюджетних коштів є виправданим, оскільки, дає змогу створити умови для підвищення добробуту населення та розвитку бізнесу; забезпечення стійкості державних фінансів, оптимізації структури державних видатків тощо.

Таким чином, державна підтримка є прийнятною, якщо вона: має соціальний характер та надається окремим споживачам; спрямована на відшкодування збитків, наданих стихійними лихами або виключними обставинами; сприяє економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць, реалізації важливих проектів або подоланню серйозних економічних негараздів, розвитку певної економічної діяльності або окремих економічних

регіонів, якщо при цьому вона не передбачає негативного впливу на умови торгівлі та не суперечить суспільним інтересам. Водночас, при формуванні системи державної підтримки основна вимога це відсутність дискримінації по відношенню до операторів незалежно від того, чи є вони державними, муніципальними, приватними або спільними.

Вибір механізмів державно-приватного партнерства має базуватись на національних пріоритетах, враховувати рівень розвитку та існуючі інфраструктурні дисбаланси в країні. Важливу роль при цьому відіграє рівень розвитку інституційного забезпечення, зокрема методологічних підходів до визначення критеріїв залучення приватного партнера, формування тендерних процедур, визначення стандартів якості послуг, запровадження процедур моніторингу та оцінки діяльності приватного оператора тощо.

На даний час активізація додаткових стимулів для розвитку нових форм взаємодії державних і приватних ресурсів в Україні пов'язана з дефіцитом ресурсів для фінансування інфраструктурних проєктів, недостатністю у ініціаторів проєктів власних коштів, необхідністю фінансування важливих інноваційних проєктів, відмова від реалізації яких не сприятиме забезпеченню економічного зростання. Доцільним є запровадження ефективної системи мотивації й контролю в органах, відповідальних за реалізацію державно-приватного партнерства, скорочення кількості державних контролюючих функцій.

Важливим є забезпечення реалізації політики державно-приватного партнерства, в рамках якої держава здійснюватиме управління майном з метою стимулювання, підтримки та розвитку приватного підприємництва через різні механізми, такі як концесія, довірче управління майном, аутсорсинг, спільне створення державою і приватним сектором юридичних осіб для реалізації окремих інвестиційних проєктів. Залучення державних активів на паритетних умовах з приватним підприємництвом розглядається як найбільш ефективний інструмент його розвитку і зміцнення, а також залучення до участі в досягненні поставлених загальнодержавних завдань.

Світовий досвід пропонує інноваційний інструментарій фінансування спільних проектів та нові підходи до побудови державно-приватних консорціумів та об'єднань. Разом з тим, розвиток державно-приватного партнерства в Україні стримується недосконалим законодавством, високим рівнем інвестиційних ризиків. Існуючі проекти державно-приватного партнерства носять фрагментарний характер через відсутність опрацьованих схем взаємодії учасників партнерства і кредитних інститутів, а також використання на практиці обмеженої кількості інструментів державно-приватного партнерства.

Згідно Закону України «Про державно-приватне партнерство», встановлено організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Статтею 18 даного Закону визначено, що державна підтримка здійснення державно-приватного партнерства може надаватися, зокрема шляхом надання державних гарантій та гарантій місцевого самоврядування; фінансування за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами. Зазначені питання регулюються відповідно до 17 статті Бюджетного кодексу України, Законами України про Державний бюджет на відповідний рік та окремими рішеннями Кабінету Міністрів України щодо затвердження Порядку та умов надання у відповідному році державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання, залученими для реалізації інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку національної економіки.

Таким чином, законодавче закріплення відповідних положень є позитивним для розвитку вітчизняної економіки. Водночас в Україні, не сформовано законодавчого поля, що надало б змогу для формулювання єдиного системного бачення моделі організації державно-приватного партнерства. Крім

того, певні законодавчі норми не корелюються у різних нормативно-правових актах. Зокрема, положення Закону «Про державно-приватне партнерство» певною мірою не корелюються з положеннями Законів України «Про концесії» та «Про розподіл продукції». Досі тривають дискусії щодо обсягу, відповідності, адекватності державної підтримки в контексті розвитку державно-приватного партнерства стратегічним завданням, що стоять перед країною в умовах трансформаційних перетворень. Зокрема, згідно Постанови Верховної Ради України «Про основні напрями бюджетної політики на 2013 рік» визначено, що одним із завдань бюджетної політики є надання державних гарантій в обсязі не більш як 1 відсоток валового внутрішнього продукту для реалізації виключно інвестиційних та інноваційних проектів, що мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку економіки України; відповідної Постанови на 2014 рік надання державних гарантій в обсязі, що не перевищує 3 відсотків валового внутрішнього продукту (залежно від стану підготовки інвестиційних проектів, що будуть реалізовані головними розпорядниками бюджетних коштів), за рішенням Кабінету Міністрів України або на підставі міжнародних договорів України для кредитування інвестиційних програм (проектів) на об'єктах, що мають загальнодержавне значення; відповідних Постанов на 2015-2016 рр. встановлення граничного обсягу надання державних гарантій на бюджетний період не більш як 5 відсотків доходів загального фонду державного бюджету за рішеннями Кабінету Міністрів України або на підставі міжнародних договорів України для кредитування проектів інвестиційного характеру на об'єктах, що мають загальнодержавне значення.

Критерії, що використовуються при розподілі субвенцій на виконання інвестиційних проектів, визначені у Бюджетному кодексі України не в достатній мірі прив'язані до інфраструктурних потреб розвитку адміністративно-територіальних одиниць: розподіл субвенцій на виконання інвестиційних програм здійснюється на підставі формалізованих параметрів, що базуються на фактичних та прогнозних показниках соціально-економічного

розвитку відповідної території. На даний час не розроблені бюджетні інструменти, які нададуть змогу у середньо та довгостроковій перспективі забезпечити виділення відповідних субвенцій відповідно до графіку реалізації проекту. Зокрема, субвенції надаються у формі бюджетних програм, які включаються до річного державного бюджету з урахуванням їх пріоритетності. Потребують удосконалення процедурні питання гарантування державного замовлення на певні товари та послуги в рамках проектів державно-приватного партнерства, надання можливостей приватному партнеру здійснювати субсидування в рамках реалізації таких проектів.

Зазначене свідчить про необхідність запровадження системного підходу до розвитку інституційного середовища регулювання державно-приватного партнерства в Україні. Важливим є визначення оптимальної секторальної структури застосування державно-приватного партнерства; здійснення оцінки потенціалу реалізації програм та проектів на засадах державно-приватного партнерства, визначення їх впливу на макроекономічне середовище; оцінки соціально-економічної доцільності надання бюджетної підтримки та здійснення податкового стимулювання; оцінки можливостей державного бюджету щодо фінансування відповідних програм та проектів.

Враховуючи рівень розвитку вітчизняної економіки, державна підтримка державно-приватного партнерства в Україні може розглядатися з однієї сторони як фінансова участь держави у певному суспільно значущому проекті; з іншої як система стимулів залучення приватного партнера для реалізації стратегічних з огляду на досягнення суспільних інтересів програм та проектів. Перша визначається зважаючи на спроможність споживачів здійснювати оплату послуг, що надаються в рамках реалізації проекту, та значною мірою залежить від рівня життя населення на певній території. Друга – заохочує приватних партнерів для входження на відповідні ринки, знижує їх ризики у реалізації проектів та має запроваджуватися на початковому етапі розвитку державно-приватного партнерства у тій чи іншій країні, особливо якщо це відбувається в умовах недосконалого правового та інституційного середовища.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Динамічний розвиток національної економіки, її інтеграція у світовий економічний простір можливі лише при умові забезпечення ефективності та результативності фінансового механізму управління державним сектором, зокрема активізації інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів його господарювання.

На даний час, фінансовий механізм управління державним сектором економіки є недостатньо ефективним, що зумовлене як незавершеністю трансформаційних процесів, так і відсутністю належного рівня фінансового менеджменту, насамперед, щодо фінансового планування та оцінки фінансово-господарської діяльності суб'єктів його господарювання. Саме тому важливим є підвищення якісного рівня фінансового управління діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору в контексті фінансово-економічної реформи, що полягає у впровадженні дуальної моделі з подальшою орієнтацією на централізовану, яка ґрунтується на формуванні суб'єктами господарювання фінансової стратегії розвитку з акцентуванням уваги на інноваційні чинники росту та ефективне використання державних активів, що свідчить про актуальність, теоретичне та практичне значення даного дослідження.

Фінансовий механізм управління державним сектором економіки має базуватися на принципах системного дослідження фінансово-економічних явищ та враховувати циклічність соціально-економічних процесів. Застосування системного підходу забезпечить взаємоузгодження форм, методів, інструментів та важелів, які використовуються виходячи із принципів, цілей та задач визначених фінансовими інституціями, що наділені повноваженнями реалізації прав держави як власника базуючись на державній власності щодо розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів. Разом з тим, взаємозв'язки між складовими фінансового механізму управління державним сектором економіки можуть змінюватися відповідно до повноважень і функцій

покладених на фінансові інституції та соціально-економічних умов розвитку суспільства.

Розгляд проблем і передумов розвитку фінансового механізму управління державним сектором економіки дозволили окреслити чинники, що визначають даний процес в Україні як в самостійній державі: невизначеність складових фінансового механізму та взаємовідносин між суб'єктами управління об'єктами державної власності; недостатній рівень відповідальності суб'єктів управління за досягнення поставлених цілей; необґрунтованість застосування фінансових методів та інструментів спрямованих на збільшення показників рентабельності діяльності державних підприємства, їх активів та власного капіталу.

В основі вибору фінансових інструментів управління об'єктами державної власності слід враховувати можливість досягнення у часі стратегічної мети, вимог науково-технічного прогресу, що пред'являються до технічного стану об'єктів управління та потреб ринку. Рівень проникнення держави в підприємницьку сферу слід визначати необхідними розмірами як державного сектору економіки, так і недержавного, зміна розмірності кожного з яких обумовлена здатністю держави здійснювати вплив на результативність їх функціонування. Державний сектор повинен стати джерелом і місцем апробації прогресивних організаційно-економічних інновацій, що сприятиме розвитку конкурентного середовища в національній економіці. Важливими завданнями фінансового механізму управління державним сектором є стимулювання зародження попиту на прогресивну продукцію, сприяння індустріально-інноваційному розвитку промисловості, зокрема за допомогою розвитку різних форм кооперування і співпраці з підприємствами приватного сектору.

На даний час у зв'язку з застосуванням антикризових заходів в Україні з'являються ризики подальшої деформації у підходах до визначення меж державного сектора та фінансової політики управління об'єктами державної власності. Приватизація визнана як широкомасштабний соціально-економічний проект трансформації державної власності, що може спровокувати масштабний продаж стратегічних підприємств та відтіснити пошук засобів капіталізації

фінансових ресурсів державного сектора економіки, зокрема за рахунок розвитку концесій та державно-приватного партнерства. Різні форми взаємодії при державно-приватному партнерстві як основи для формування оптимальної моделі функціонування та розвитку державного сектору надали б змогу для забезпечення приведення у відповідність наявних фінансових ресурсів з обсягами державних гарантій та підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів.

Зарубіжний досвід доводить, що при всіх особливостях і відмінностях в економічних системах країн з розвинутою та трансформаційною економікою переважання частки приватної власності над державною є загальним принципом. З метою проведення кордонів державного сектору кожна країна самостійно вирішує завдання адаптації загальних принципів та критеріїв до особливостей національної економіки та систем обліку і фінансової звітності, а сфера суспільних товарів і послуг в багатьох розвинених країнах все більше перетворюється в індустрію суспільних благ з різним співвідношенням державного і ринкового виробництва, заснованого на конкуренції та виборі споживача, встановленні тісних зв'язків між оподаткуванням та надаваними товарами і послугами. Ефективність фінансового механізму управління державним сектором залежать від рівня розвитку економіки, історичних і соціальних умов та традицій країни. Питання про те, в яких обсягах надається державна фінансова підтримка суб'єктам господарювання державного сектору, вирішується в рамках конкретної моделі, що передбачає певні пріоритети фінансової політики та національний погляд на роль державного сектору.

Накопичений світовий досвід розвитку фінансового механізму управління державним сектором показує, що фінансове планування фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектору без врахування стану соціально-економічного розвитку та циклічності економічних процесів поглиблює структурні дисбаланси економічної системи країни. Пріоритетним напрямом фінансової діяльності державних підприємств є

інвестиційна діяльність, стимулювання внутрішнього попиту та розбудова інноваційної моделі економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалкин Л. И. Избранные труды: в 4 т. / Л. И. Абалкин. – М. : Экономика. – Т. 4: В поисках новой стратегии. – 2000. – 798 с.
2. [Богма О. С.](#) Розвиток інституціональної складової державного регулювання забезпечення бюджетної безпеки України : монографія ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. 367 с.
3. [Бондарук Т. Г.](#) Бюджетний менеджмент : Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ : Август Трейд, 2016. 891 с.
4. Буковинський С. А. Фінансова криза в Україні: вплив на розвиток економіки та деякі заходи з досягнення фінансової стабілізації / С. А. Буковинський // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 10-30.
5. Бюджетна політика: прагматичні підходи до стратегічних рішень : Аврамченко К. В. та ін.; Ін-т суспіл.-екон. дослідж. Київ: СТ-ДРУК, 2016. 110 с.
6. Бюджетна система : уклад.: Андрейків Т. Я., Оліярник В. В. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. 287 с.
7. Бюджетна система [І. І. Кичко та ін.] ; Чернігів. нац. технол. ун-т. - 2-ге вид., перероб. і допов. Чернігів ; Ніжин : Лук'яненко В. В. : Орхідея, 2016. 256 с.
8. Бюджетні установи: бухгалтерський облік, національні стандарти, оподаткування та звітність : Лемішовський В. І. та ін. ; Нац. ун-т "Львів. політехніка", Ін-т економіки і менеджменту, Аудит. фірма "Зах. аудит. група". Львів : Растр-7, 2016. 1023 с.
9. Вагнер А. Финансовая наука. Извлечения / А. Вагнер. – СПб., 1893. – 138 с.
10. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.
11. Василик О. Д. Теорія фінансів / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2000. – 416 с.
12. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1994. – 367 с.

13. Витте С. Ю. Собрание сочинений и документальных материалов : в 5 т. / С. Ю. Витте. – М. : Наука, 2003. – Т. 2, кн. 2 : Налоги, бюджет и государственный долг. – 490 с.
14. Вишневский В. Инновации, институты и эволюция / В. Вишневский, В. Дементьев // Вопросы экономики. – 2010. – № 9. – С. 41–62.
15. Вітчизняна практика та світовий досвід СЕЗ і ТПР : монографія / О. С. Чмир, В. Г. Панченко, Ю. В. Гусєв, В. І. Піла; наук. ред. О. С. Чмир. — К.:Постер Принт, 2013. — 252 с.
16. Вознесенский Э. А. Финансы как стоимостная категория / Э. А. Вознесенский. – М. : Финансы и статистика, 1985. – 376 с.
17. [Возняк Г.В.](#) Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма та орієнтири подальших реформ : монографія ; НАН України, ДУ "Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долишнього НАН України". Львів : ДУ "Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Долишнього НАН України", 2016. 519 с.
18. Вольчик В. В. Группы интересов и качество экономических институтов / В. В. Вольчик, И. В. Бережной // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2007. – Т. 5. – № 2. – С. 57–66.
19. Вольчик В. В. Иерархия институтов в рамках хозяйственного порядка / В. В. Вольчик, И. В. Бережной // Terra Economicus. – 2009. – Т. 7. – № 2. – С. 65–73.
20. Гайдай Т. В. Институты как инструмент институционального экономического анализа / Т. В. Гайдай // Экономическая теория. – 2006. – №2. – С. 53–64.
21. Ганевич Е. М. Финансовая политика Украины: состояние, проблемы, перспективы / Е. М. Ганевич, С. С. Краснощек. – Одесса : Пальмира, 2007. – 337 с.
22. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К., 2009. – 864 с.

23. Головінов О.М. Державний сектор сучасної економіки: теоретико-методологічний аспект / О. М. Головінов ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. — Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. — 396 с.
24. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
25. Государственный сектор экономики Индии / О. В. Маляров ; ФГБ УН Ин-т востоковедения РАН, НОЧУ ВПО "Ин-т стран Востока". – 200 с.
26. Гранберг А.Г. Оптимизация территориальных пропорций народного хозяйства. М.: Экономика, 1973. – 248 с.
27. Гриценко А. А. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований: монография / А. А. Гриценко. – К. : Форт, 2008. – 928 с.
28. Грязнова А. Г. Экономическая теория национальной экономики и мирового хозяйства (политическая экономия) / А. Г. Грязнова, Т. В. Чечелева. – М. : Финансовая академия при правительстве РФ, 1997. – 312 с.
29. Дербін Е.Ф. Економічна теорія і державний сектор : Теорія. Практика. Термінологія. Джерела / Е. Ф. Дербін, О.І. Кілієвич ; Укр. Акад. держ. упр. при Президентіві України. — К., 1997. — 106 с.
30. Державне бюджетування в Україні: сутність та основні детермінанти : монографія / З. С. Варналій [та ін.] ; за ред. З. С. Варналія ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Знання України, 2016. 395 с.
31. Державне управління: плани і проекти економічного розвитку / О. С. Власюк [та ін.] ; заг. ред. О. Ю. Кучеренко, І. В. Запатріна ; Інститут соціально–економічних стратегій. – К. : ВІП, 2006. – 624 с.
32. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канєва та ін. ; за заг.ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ.нац.торг.–екон.ун–т, 2015. – 376 с.

33. Державний сектор і функції держави у період кризи / [О. Й. Пасхавер та ін.]; Центр екон. розвитку. — К. : Моляр С. В., 2009. — 128 с.
34. Державний сектор у системі управління та регулювання національним господарством / П. В. Круш, М. В. Шашина, О. П. Шашина, О. П. Кавтиш; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". — К. : НТУУ "КПІ", 2010. — 416 с.
35. Дзюблюк О. В. Неконвенційні заходи монетарної політики: досвід федеральної резервної системи США. Журнал європейської економіки. 2017. Т. 16, № 3. С. 357–381
36. Зінченко М. А. Фінансові потоки місцевих бюджетів України: теорія та практика управління: монографія; Одес. нац. екон. ун-т. - Одеса : Кримполіграфпапір, 2016. 258 с.
37. Інноваційна економіка: формування та розвиток / В. І. Іващенко; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. — К. : б. в., 2012. — 330 с.
38. Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації: Сіденко В. Р., Скрипниченко В. Р., Пономаренко В. С., Чугунов І. Я. та ін.; за ред. В.Р.Сіденка. Київ: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2017. 648 с.
39. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн / М. І. Карлін. — К. : Кондор, 2004. — 384 с.
40. Карлін М. І. Фінансові системи країн Західної Європи / М. І. Карлін. — К. : Академія, 2009. — 376 с.
41. [Коляда Т. А.](#) Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика : монографія; Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2016. 395 с.
42. Лагутін В.Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку і регулювання : монографія / В. Д. Лагутін; Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К. : 2008. — 327 с
43. Лисяк Л. В. Модернізація публічних фінансів як інструмент політики регіонального розвитку України / Л. В. Лисяк // Проблеми економічної

політики країн Центральної та Східної Європи: макроекономічні та регіональні аспекти: Видавництво наукового університету імені Миколи Коперника. – Торунь. – 2014. – С. 349–368.

44. Лисяк Л. В. Політика фіскальної консолідації в Україні як інструмент стабілізації державних фінансів / Л. В. Лисяк // [Електронний ресурс] Ефективна економіка. – 2015. – № 8. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
45. Лисяк Л. В. Розвиток державного фінансового контролю в Україні / Л. В. Лисяк // Економічний вісник Переяслав–Хмельницького державного університету імені Григорія Сковороди. – 2015. – Вип. 26/1. – С. 200–206.
46. Лисяк Л. В. Оцінка майнового потенціалу регіону – інструмент формування доходів місцевих бюджетів України: теорія і практика : монографія / Л. В. Лисяк, О. Б. Ватченко, С. Б. Ватченко – Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. – 168 с.
47. Лисяк Л. В., Качула С. В. Державний фінансовий контроль: сучасні питання удосконалення та підвищення ефективності / Л. В. Лисяк, С. В. Качула // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. Серія Економіка. – 2015. – № 1 (33). – С. 111–120.
48. Лук'яненко І. Г. Дослідження впливу обмінного каналу трансмісійного механізму на реальний сектор української економіки / І. Г. Лук'яненко // Економічна кібернетика. – 2013. – № 1–3 (79–81). – С. 22–36.
49. Лук'яненко І. Г. Моделювання впливу змін фіскальної політики на економіку України / І. Г. Лук'яненко // Бізнес–Інформ. – 2012. – № 4 (411). – С. 197–201.
50. Лук'яненко І. Г. Моделювання впливу зміни монетарних режимів на фінансово–економічний розвиток країн з перехідною економікою / І. Г. Лук'яненко, В. М. Жук // Економіка і прогнозування. – К., 2011. – № 2. – С. 130–152.

51. Лук'яненко І.Г. Прикладні аспекти прогнозування розвитку складних соціально–економічних систем: монографія / За ред. О. І. Черняка, П.В.Захарченка. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В. – 2015. – 384 с. – Розділ 1.7. Вплив ефективності інноваційної діяльності підприємств на економічний розвиток. – С. 86–99.
52. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: монографія / І. О. Луніна. – К. : Наукова думка, 2006. – 432 с.
53. Лютий І. О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави / І. О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 79. – С. 4–6.
54. Макконнел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконнел, С. Л. Брю. – пер. с 14 англ. изд. – М.: ИНФРА–М, 2003. – 972 с.
55. Макогон В. Д. Бюджетна політика в умовах посилення євроінтеграційних процесів. Бізнес-Інформ. 2017. № 11. С. 323–327
56. Макогон В. Д. Бюджетна стратегія інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки. Бізнес-Інформ. 2017. № 9. С. 58–62.
57. Макогон В. Д. Бюджетна стратегія соціально-економічного розвитку країни. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 1(90). С.74–82.
58. Макогон В. Д. Бюджетне прогнозування як інструмент державного регулювання економічних процесів. Бізнес-Інформ. 2017. № 10. – С. 314–318.
59. Масгрейв Р., Масгрейв П. Государственные финансы: теория и практика / Пер. с англ. – М.: Бизнес Атлас, 2009 – 716 с.
60. Масгрейв Р., Масгрейв П. Государственные финансы: теория и практика / Пер. с англ. – М.: Бизнес Атлас, 2009 – 716 с.

61. Мельниченко С. І. Державна фінансова політика соціально–економічного розвитку країни / С. І. Мельниченко // Вісник КНТЕУ. – 2015. – № 1. – С. 12–22.
62. Методологія управління бюджетними програмами : С. Д. Бушуєв та ін. ; за ред. С. Д. Бушуєва, С. В. Цюцюри ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ : КНУБА, 2016. 195 с.
63. Міжнародний досвід сереньострокового бюджетного планування: уроки для України [Текст] / Financial and econ. analysis office in the VRU (FEAO) ; [підгот. М. Стадник ; за заг. ред. В. М. Мазярчука]. [Київ] : Лопатіна О. О. [вид.], трав. 2017. 31 с.
64. Міжнародний досвід формування основних напрямів бюджетної політики [Текст] / Financial and econ. analysis office in the VRU (FEAO) ; [підгот.: Д. Серебрянська, М. Стадник ; за заг. ред. В. М. Мазярчука]. [Київ] : Лопатіна О. О. [вид.], трав. 2017. 27 с.
65. Мітіліно М. І. Основи фінансової науки / М. І. Мітіліно. – К. : Державне вид–во України, 1929. – 395 с.
66. Міхель Р.В. Соціально-ринкова економіка Німеччини в економічній системі ЄС / Романа Міхель ; [наук. ред. І. М. Грабинського] ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів : Укр. технології, 2015. — 199 с.
67. Молдован О. О. Державні фінанси України: досвід та перспективи : монографія / О. О. Молдован. – К. : НІСД, 2011. – 377 с.
68. Момотюк Л. Є. Статистика фінансів: методологія та практика: [монографія] / Л. Є. Момотюк. – К. : ВПД «Формат», 2013. – 429 с.
69. Морально–етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія / Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. – К. : Алерта, 2013. – 384 с.
70. Мярковський А. І. Перспективи вдосконалення фінансового регулювання в Україні: глобальні виклики / А. І. Мярковський // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 7–19.

- 71.Мярко́вський А. І. Стратегічні напрями розвитку системи управління державними фінансами / А. І.Мярко́вський // Фінанси України. – 2014. – № 1. – С. 95–104.
- 72.Озеров И. Х. Основы финансовой науки: Бюджет. Формы взимания. Местные финансы. Государственный кредит / И. Х. Озеров. – М. : ООО «Юр ИнфоР–Прес», 2008. – 622 с.
- 73.Ойкен В. Основные принципы экономической политики: Пер. с нем. М.: Прогресс.Универс , 1995.– 493 с.
74. [Онищенко С. В.](#) Бюджетна безпека України: сутність, загрози та шляхи забезпечення. Монографія. Київ : Знання України, 2017. 403 с.
- 75.Опарін В. М. Системний підхід до формування державної фінансової політики / В. М. Опарін // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 93–95.
- 76.Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико–методологічні аспекти): монографія. – К. : КНЕУ, 2005. – 240 с.
- 77.Оспіщев В. І. Фінанси / В. І. Оспіщев, Л. І. Лачкова, О. П. Близнюк та ін.; За ред. В. Л. Оспіщева. – 2–ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 366 с.
- 78.Офіційний сайт Державного фонду майна України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.spfu.gov.ua/
- 79.Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.treasury.gov.ua>.
- 80.Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- 81.Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sta.gov.ua.
- 82.Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.
- 83.Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.

- 84.Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
- 85.Офіційний сайт світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifc.org/>
- 86.П'ятаченко Г. О. Становлення та розвиток фінансів України 1917–2003 / Г. О. П'ятаченко, Л. В. Кухарець. – К. : НДФІ, 2005. – 784 с.
- 87.Пантелєєв В. П. Бюджетна система : Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 377 с.
- 88.Петрушевська В. В. Трансформаційні напрямки фінансової політики в процесі стабілізації економіки України / В. В. Петрушевська // Бізнес–Інформ. – 2013. – № 11. – С. 46–51.
- 89.Пигу А. С. Экономическая теория благосостояния: в 2 томах. Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1985. – Т. 1. – 512 с.; Т. 2. – 454 с.
- 90.Пильтяй О.В. Державний сектор економіки: теорія, методологія, управління розвитком : монографія / О.В. Пильтяй. – К. : київ. нац. торг.–екон. ун–т, 2010. – 392 с. – С. – 165
- 91.Податковий кодекс України: із змінами та допов. станом на 14 трав. 2013 р.: відповідає офіційному текстові. – К. : Правова єдність, 2013. – 592 с.
- 92.Про деякі питання управління корпоративними правами держави / Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2014 № 678 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
- 93.Про затвердження Методики аналізу фінансово–господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ МФУ від 14 лютого 2006 року № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>
- 94.Про затвердження Методики визначення частки державного сектору у складі економіки / Наказ Мінекономрозвитку України від 20 грудня 2012 року № 1466 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0110-13>

95. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку валового регіонального продукту виробничим методом (Методичні рекомендації, п.2.1) / Наказ Державного комітету статистики України від 04 червня 2004 р. № 351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1157.674.0>
96. Про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України, національних змін до міждержавних стандартів, внесення зміни до наказу Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 р. № 59 та скасування нормативних документів / Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0097609-04>
97. Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави / Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 року №155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua
98. Про затвердження Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій і Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку / Наказ МФУ від 19 грудня 2006 р. №1213 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06>
99. Про затвердження Положення про порядок здійснення контролю за розпорядженням активами, що належать господарським товариствам / Наказ Фонду державного майна від 08.11.2005 № 2946 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
100. Про затвердження Порядку реєстрації зовнішніх запозичень в іноземній валюті та запозичень у нерезидентів, взятих суб'єктами господарювання державного сектору економіки / Наказ МФУ від 29.08.2006 № 858 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1168-06>

101. Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки / Наказ Мінекономрозвитку України від 02 березня 2015 року № 205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>
102. Про затвердження пріоритетного переліку суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що підлягають реструктуризації, з діяльністю яких пов'язані найбільші фіскальні ризики / Розпорядження КМУ від 25 листопада 2015 року № 1227-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1227-2015-%D1%80>
103. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні / Указ Президента від 22.07.1998 N 810/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/810/98>
104. Про Концепцію роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду Верховна Рада України; Постанова, Концепція від 31.10.1991 № 1767-ХІІ
105. Про окремі заходи щодо забезпечення фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки / Постанова КМУ від 25 червня 2014 року № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2014-%D0%BF>
106. Про порядок здійснення витрат суб'єктами господарювання державного сектору економіки у разі незатвердження (непогодження) річних фінансових планів у встановленому порядку / Постанова Кабінету Міністрів України 03.10.2012 № 899
107. Про проведення перевірки фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 року

№ 64–р [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/64-2005-%D1%80>

108. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" Президент України; Указ, Стратегія від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua
109. Про схвалення Концепції розвитку державно–приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 14.08.2013 № 739–р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua
110. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2014 № 404 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
111. Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки / Розпорядження КМУ від 27 травня 2015 року № 662–р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-%D1%80>
112. Про управління об'єктами державної власності / Закон ВРУ від 21 вересня 2006 р. № 185–V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16>
113. Проект Постанови про основні напрями бюджетної політики на 2016 рік: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54761
114. Проект Постанови про основні напрями бюджетної політики на 2017 рік: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59706
115. Проект Постанови про основні напрями бюджетної політики на 2018-2020 роки: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62047

116. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наук. доп. Луніна І. О. та ін. ; за ред. д-ра екон. наук І. О. Луніної ; НАН України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". Київ : [б. в.], 2016. 69 с.
117. Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації : кол. моногр. / [Луніна І. О., Булана О. О., Фролова Н. Б. та ін.] ; за ред. д.е.н. І. О. Луніної ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2014. – 296 с.
118. Романенко О. Р. Фінанси / О. Р. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 312 с.
119. Романова О.А. Теория и практика развития частно–государственного партнерства / О.А. Романова // Вестник УГТУ. – 2007. – №3. – С. 39–50
120. Рудченко О. Управління державним сектором: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. Рудченко, М. Шкільняк // Соціально–економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 2 (5). — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11royptp.pdf>.
121. Сабанти Б. М. Теория финансов / Б. М. Сабанти. – М., 1998. – 536 с.
122. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М. : [Эксмо](#), 2007. – 960 с.
123. Сокольников Г. Я. Финансовая политика революции: в 2 т. / Г. Я. Сокольников. – М. : Наука, 2006. – Т. 1. – 485 с.; Т. 2. – 507 с.
124. Сперанский М. М. План финансов / М. М. Сперанский // Сборник Императорского русского исторического общества, т. 45. – 1885. – 598 с.
125. Среднесрочный прогноз развития финансовой системы России (2010–2015 гг.). Аналитический доклад / Рук. авт. кол. Я. М. Миркин. – М. – 2010. – 558 с.
126. [Станкус Т.](#) Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів : Швейцар.-укр. проект "Підтримка

децентралізації в Україні" DESPRO, Swiss resource Centre and consultancies for development Skat. Харків : Фактор, 2017. 126 с.

127. Стиглиц Дж. Крутое пике: Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Стиглиц Дж. ; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2011. – 512 с.
128. Стиглиц Дж. Экономика государственного сектора. М., 1997. С. 6.
129. Стратегія і тактика фінансової політики держави у перехідній економіці / За ред. І. О. Луїної. – К. : Інститут економічного прогнозування НАН України, 2004. – 116 с.
130. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / [Геєць В. М., Шинкарук Л. В., Артёмова Т. І. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Л. В. Шинкарук ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 696 с.
131. Стукало Н. В. Деякі аспекти формування фінансової політики України в умовах глобалізації / Н. В. Стукало // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 24–30.
132. Сухарев О. С. Финансовая политика и новый режим экономического роста / О. С. Сухарев // Финансовый журнал. – Москва. – 2013. – № 2. – С. 27–34.
133. Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво / В. І. Пила, О. С. Чмир, О. А. Гарасюк, Т. В. Терещенко. — Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. — 412 с.
134. Тарасюк М. В., Малярчук О. В. Сучасний стан реалізації інноваційної політики України та її фінансове забезпечення. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С.19–24.
135. Титарчук І. М. Бюджетний менеджмент : Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компринт, 2016. 331 с.
136. Токарева К. О. Структура бюджету: фінансово-правовий аналіз : монографія ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 183 с.

137. Фінанси / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюк, А. А. Славкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.
138. Фінанси / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
139. Фінанси України: інституційні перетворення та напрямки розвитку: монографія / за ред. І. Я. Чугунова. – Київ: ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.
140. Фінансово–монетарні важелі економічного розвитку: у 3 т. / за ред. А. І. Даниленка. – Т. 1: Фінансова політика та податково–бюджетні важелі її реалізації. – К. : Фенікс. – 2008. – 468с.
141. Чугунов І. Я. Бюджетно–податкова політика в умовах інституційних перетворень / І. Я. Чугунов, В. Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 4. – С. 79–91.
142. Чугунов І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 5. – С. 64–77.
143. Чугунов І. Я. Фінансово–економічне прогнозування і планування / І. Я. Чугунов, Т. Г. Затонацька, А. В. Ставицький. – К. : Поліграф Консалтинг, 2007. – 312 с.
144. Чугунов І.Я., Козарезенко Л.В. Державне фінансове регулювання розвитку людського потенціалу. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 3. С. 116–132.
145. Mcgee W. R. *The Philosophy of Taxation and Public Finance* / W. R. Mcgee. – Springer Verlag, 2003. 394 p.
146. Muzellec R. *Finances Publiques* / R. Muzellec ; Sirey, Coll. *Intégral Concours*. 14ème éd. 2006. 714 p.
147. Tanzi V., Scmiknecht L. *Public Finances and Economic Growth in European Countries. Fostering Economic Growth in Europe. Conference volume of the 31st Economics Conference of the Oestereichische Nationalbank*. Vienna, 2003. P. 178–196.

148. Terrien G., Reynaud P., Reynaud Y. Finances publiques categories A et B. Edition 2009 cours, entraînement: Foucher, Coll. Concours Fonction publique, 2008. 384 p.
149. Кругман П. Р. The return of Depression Economics : пер. с англ. Москва: Эксмо, 2009. 336 p.
150. Winston C. Evans, Jack Matzer, Kay Cecil Spearman, David W. Tees. Accounting as a Management Tool. *LGFM. Book 2*. Bratislava, 2000. 104 p.

ДОДАТКИ

Додаток А
Таблиця А.1

Доходи суб'єктів господарювання державного сектору економіки за 2017 рік

№	Найменування суб'єкта управління	Кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління							
		з них:							
		працюючі	прибуткові – з числа працюючих	непрацюючі	інформація відсутня				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
84	Всього по Україні	3 392	1 611	1 056	1 362	419	36 684 001	204 657 835	476 920 783
1	КМУ	10	8	4	2		31 737 517	109 074 734	224 678 360
1	Апарат Верховної Ради України	9	0			9	0	0	0
17	Міністерства	1 797	567	326	995	235	5 454 736	52 036 016	150 476 125
1	Мінагрополітики	352	63	31	252	37	-225 772	6 596 516	48 093 834
2	МВС	29	13	7	13	3	4 405	81 085	233 657
3	Мінекономрозвитку	342	121	76	214	7	925 620	2 657 970	3 263 208
4	Міненерговугілля	417	80	31	326	11	-93 105	37 612 771	89 812 050
5	МЗС	2	2	1			43	43	264
6	Мінінформполітики	2	2	1			-673	20 314	4 336
7	Мінінфраструктури	83	41	27	36	6	4 805 992	4 419 067	6 347 835
8	Мінкультури	68	0			68	0	0	0
9	Мінмолодьспорт	24	11	4	13		-17 632	35 102	940 447
10	Міноборони	113	44	22	51	18	-16 874	208 640	481 778
11	МОЗ	37	0			37	0	0	0
12	МОН	78	18	12	49	11	10 992	29 923	115 402
13	Мінприроди	11	4	2	7		-622	2 310	33 649

14	Мінрегіон	60	36	16	13	11	-7 300	161 713	602 721
15	Мінсоцполітики	26	20	16	4	2	7 568	57 802	126 039
16	Мінфін	9	9	8			20 464	25 821	15 949
17	Мін'юст	144	103	72	17	24	41 631	126 938	404 957
41	Державні комітети та інші органи виконавчої влади	926	653	477	225	48	1 471 866	27 732 736	65 159 446
1	Адміністрація Держприкордонслужби	2	1		1		-335	105	434
2	Адміністрація Держспецзв'язку	20	10	5	9	1	10 716	237 664	171 828
3	Антимонопольний комітет	1	1	1			3	16	115
4	Верховний суд	1	1				0	0	0
5	Вищий адміністративний суд	1	1	1			1	1	0
6	Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ	1	1	1			36	28	8
7	Держагенство з питань електронного урядування	1	1	1			2	24	860
8	Держатомрегулювання	3	2	2	1		4 117	12 537	13 155
9	Держаудитслужба	1	1				-327	188	842
10	Держводагентство	13	7	1	5	1	-4 522	13 098	19 275
11	Держгеокадастр	55	37	19	14	4	-1 671	112 187	194 210
12	Держгеонадра	14	13	13		1	6 200	174 645	316 711
13	Держенергоефективності	13	1	1	11	1	4	59	10
14	Держкомтелерадіо	27	16	5	11		-605 211	64 472	474 063
15	Держлікслужба	4	4	3			757	2 765	19 735
16	Держлісагентство	350	318	279	32		355 438	285 558	1 440 792
17	Держпраці	28	28	28			32 743	55 965	102 982
18	Держпродспоживслужба	32	15	13	17		7 894	47 546	135 575
19	Держрезерв	23	12	9	9	2	7 993	102 126	208 427
20	Держрибагентство	30	16	10	9	5	4 799	30 144	37 885
21	Держсільгоспінспекція України (ліквідація)	1	0			1	0	0	0
22	Держслужба інтелектуальної власності	1	0			1	0	0	0
23	Держстат	2	1	1	1		7	1 001	1 751
24	Держфінмоніторинг	1	1				0	1	189

25	ДАЗВ	16	15	6	1		4 556	49 616	113 683
26	ДКАУ	19	13	6	5	1	-769 288	5 170 176	23 788 530
27	ДМС	1	1	1			23 044	7 372	24 650
28	Держпідприємництво (ліквідація)	1	0			1	0	0	0
29	ДСАУ	4	4				-8 383	13 476	30 161
30	ДСНС	10	3	1	7		3 341	7 435	7 738
31	ДУС	37	34	20	3		17 811	383 062	935 323
32	ДФС України	9	4	2	4	1	-3 784	17 696	10 541
33	Нацкомфінпослуг	2	0		2		0	0	0
34	НБУ	1	0		1		0	0	0
35	НКРЗІ	1	1	1			69 616	175 492	54 043
36	Пенсійний фонд України	1	1	1			77	1 022	1 920
37	СБУ	4	4	1			-607	8 950	8 949
38	УДО	3	1		2		-25	27	7
39	Укравтодор	23	12	11	11		56 234	838 561	2 021 630
40	Укрінфрапроект	6	1		5		-72 167	9 795 379	82
41	ФДМУ	163	71	34	64	28	2 332 798	10 124 342	35 023 342
15	Місцеві органи виконавчої влади	61	28	16	28	5	149	344 251	494 723
1	Вінницька ОДА	2	2	2			21	1	176
2	Дніпропетровська ОДА	10	8	5	2		3 536	281 775	426 616
3	Закарпатська ОДА	3	1	1	2		21	36	50
4	Івано-Франківська ОДА	3	2	1	1		-4	2	71
5	Київська ОДА	9	3	3	6		990	2 964	20 737
6	Луганська ОДА	1	0			1	0	0	0
7	Львівська ОДА	3	1	1	2		83	28 382	20 567
8	Полтавська ОДА	1	0		1		0	0	0
9	Сумська ОДА	1	0		1		0	0	0
10	Тернопільська ОДА	2	1	1	1		18	175	77
11	Харківська ОДА	5	2	1	3		29	20	1 424
12	Хмельницька ОДА	4	3			1	-391	30 420	23 147
13	Черкаська ОДА	4	0		3	1	0	0	0

14	Чернігівська ОДА	1	1				-4 119	51	592
15	КМДА	12	4	1	6	2	-35	426	1 266
4	Академії	421	240	165	70	111	122 950	477 626	2 922 725
1	НАНУ	255	101	45	43	111	23 684	135 868	259 862
2	НААН	164	138	119	26		99 226	341 376	2 661 249
3	НАМНУ	1	0		1		0	0	0
4	НАПрН	1	1	1			40	382	1 614
5	Господарські структури	168	115	68	42	11	-2 103 216	14 992 473	33 189 404
1	Укragenпромубуд	9	0		9		0	0	0
2	Укрбуд	19	11	5	7	1	23 800	193 673	280 987
3	Укрмонтажспецбуд	14	5	3	9		388	1 257	2 143
4	Укроборонпром	123	99	60	17	7	-2 127 403	14 797 543	32 906 274
5	Укртрансбуд (ліквідація)	3	0			3	0	0	0

Додаток Б

Таблиця Б.1.

Частка державного сектору у складі економіки за 9 місяців 2017 року

Вид економічної діяльності	Питома вага кількості суб'єктів господарювання державного сектору економіки, відсотків	Питома вага чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктів господарювання державного сектору економіки, відсотків	Питома вага середньої вартості необоротних та оборотних активів суб'єктів господарювання державного сектору економіки, відсотків	* Питома вага державного сектору економіки, відсотків
Усього	6,6	12,1	24,8	14,5
у тому числі				
1 Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	75,8	68,4	22,8	55,7
2 Промисловість	4,4	12,8	19,1	12,1
2.1 Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	8,3	3,3	3,4	5,0

2.2	Переробна промисловість	4,1	2,6	6,3	4,3
2.3	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6,7	43,6	61,6	37,3
2.4	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	2,7	1,8	5,2	3,2
3	Будівництво	2,1	1,0	0,8	1,3
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів	0,5	1,0	4,9	2,1
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4,2	30,2	34,3	22,9
6	Тимчасове розміщення й організація харчування	4,8	2,3	10,1	5,7
7	Інформація та телекомунікації	8,4	2,8	6,4	5,9
8	Фінансова та страхова діяльність	0,4	0,2	0,3	0,3
9	Операції з нерухомим майном	3,7	2,5	2,7	3,0
10	Професійна, наукова та технічна діяльність	30,8	82,2	83,4	65,5

11	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,2	0,4	0,6	0,7
12	Освіта	3,8	2,0	1,4	2,4
13	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,9	1,8	5,0	3,2
14	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	24,3	9,5	44,0	25,9

Додаток В

